
Utvärdering av Innovationsstödet i Västerbotten 2010 - 2022

Uppdragsgivare: Region Västerbotten

Uppdragsperiod: Augusti – oktober 2023

Uppdragstagare: Regionakademien AB. Peter Hedman och Lena Hedman Rahm

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

Innehållsförteckning

<u>1</u>	<u>INLEDNING</u>	3
1.1	BAKGRUND	3
1.2	METOD	3
<u>2</u>	<u>INNOVATIONSBIDRAGENS OMFATTNING OCH FÖRDELNING</u>	6
2.1	INLEDNING	6
2.2	INNOVATIONSBIDRAGENS OMFATTNING - ANTAL OCH STORLEK.....	6
2.3	INFORMATION OM FÖRETAGEN SOM BEVILJATS INNOVATIONSBIDRAG.....	8
2.4	INNOVATIONSBIDRAGENS FÖRDELNING MED AVSEENDE PÅ FÖRETAGENS STORLEK, BRANSCHER, GEOGRAFI OCH KÖN	8
2.5	FÖRETAGENS KOPPLING TILL AKADEMI OCH INKUBATORER.....	14
<u>3</u>	<u>FÖRETAGENS UTVECKLING – AKTIVITETER, RESULTAT OCH EFFEKTER</u>	15
3.1	INLEDNING	15
3.2	FÖRETAGENS AKTIVITETER, RESULTAT OCH NYTTJANDE AV ANNAT INNOVATIONSSTÖD	16
3.3	EFFEKTER PÅ FÖRETAGENS UTVECKLING	17
3.4	FÖRETAGENS UPPFATTNING OM NYTTA OCH UTVECKLING.....	21
<u>4</u>	<u>FALLSTUDIER AV FEM FÖRETAG SOM BEVILJATS INNOVATIONSBIDRAG</u>	23
4.1	INLEDNING	23
4.2	BI NORDIC AB	23
4.3	EKONOMIKOLLEN I UMEÅ AB	25
4.4	ELASTISYS AB	26
4.5	LOGSCOM AB	27
4.6	NORDIC BIOMARKER AB	29
<u>5</u>	<u>SAMMANFATTNING, SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER</u>	30
5.1	UPPDRAG OCH METOD	30
5.2	ANALYS OCH SLUTSATSER OM INNOVATIONSBIDRAGENS BIDRAG TILL RESULTAT OCH EFFEKTER	30
5.3	ANALYS OCH SLUTSATSER OM FÖRETAGENS UPPFATTNING OM NYTTA OCH UTVECKLING	31
5.4	ANALYS, SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER OM INNOVATIONSBIDRAGENS FÖRDELNING PÅ FÖRETAGENS STORLEK, BRANSCHER, GEOGRAFI OCH KÖN	32
5.5	ANALYS, SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER OM INNOVATIONSBIDRAGEN I ETT SYSTEMANALYTISKT PERSPEKTIV	33

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Region Västerbotten har sedan 2019 regeringens uppdrag att samordna det regionala utvecklingsarbetet för hållbar tillväxt i länet. Inom ramen för det regionala utvecklingsuppdraget tilldelas Region Västerbotten årligen medel som finansierar regionala företagsstöd. Verksamheten gällande företagsstöd har tidigare bedrivits av Länsstyrelsen i Västerbotten fram till årsskiftet 2018/2019 då verksamheten övergick till Region Västerbotten.

I samband med övergången ansökte Region Västerbotten om EU-medel från Tillväxtverket i form av ramprojekt för företagsstöd för att förstärka arbetet med de utmaningar som finns inom näringslivet i vår region samt få extra medel att bevilja till företag. Sedan 2019 har Region Västerbotten avslutat tre ramprojekt och ytterligare två pågår, varav det ena avslutas nu.

Innovationsbidraget utgör en stödform inom de regionala företagsstöden som är riktad till små och medelstora företag. Insatserna som företaget söker stöd för ska ha som mål att utmynna i en produkt eller tjänst som är att betrakta som en innovation. Innovationen ska vara ny eller väsentligt förbättrad och ska vara verifierad av en oberoende part via en nyhetsgranskning eller marknadsöversikt. En marknad och en efterfrågan på produkten eller tjänsten ska finnas.

Region Västerbotten har uppdragit till Regionakademien AB att genomföra en fördjupad utvärdering av effekterna av innovationsbidragen 2010 - 2022. Uppdraget har varit att följa upp och bedöma resultatet och effekterna av Innovationsstödet och som underlag har vi tagit del av data som finns i NYPS, information från allabolag.se, genomfört egen enkätundersökning med 95 företag samt genomfört intervjuer med fem företag.

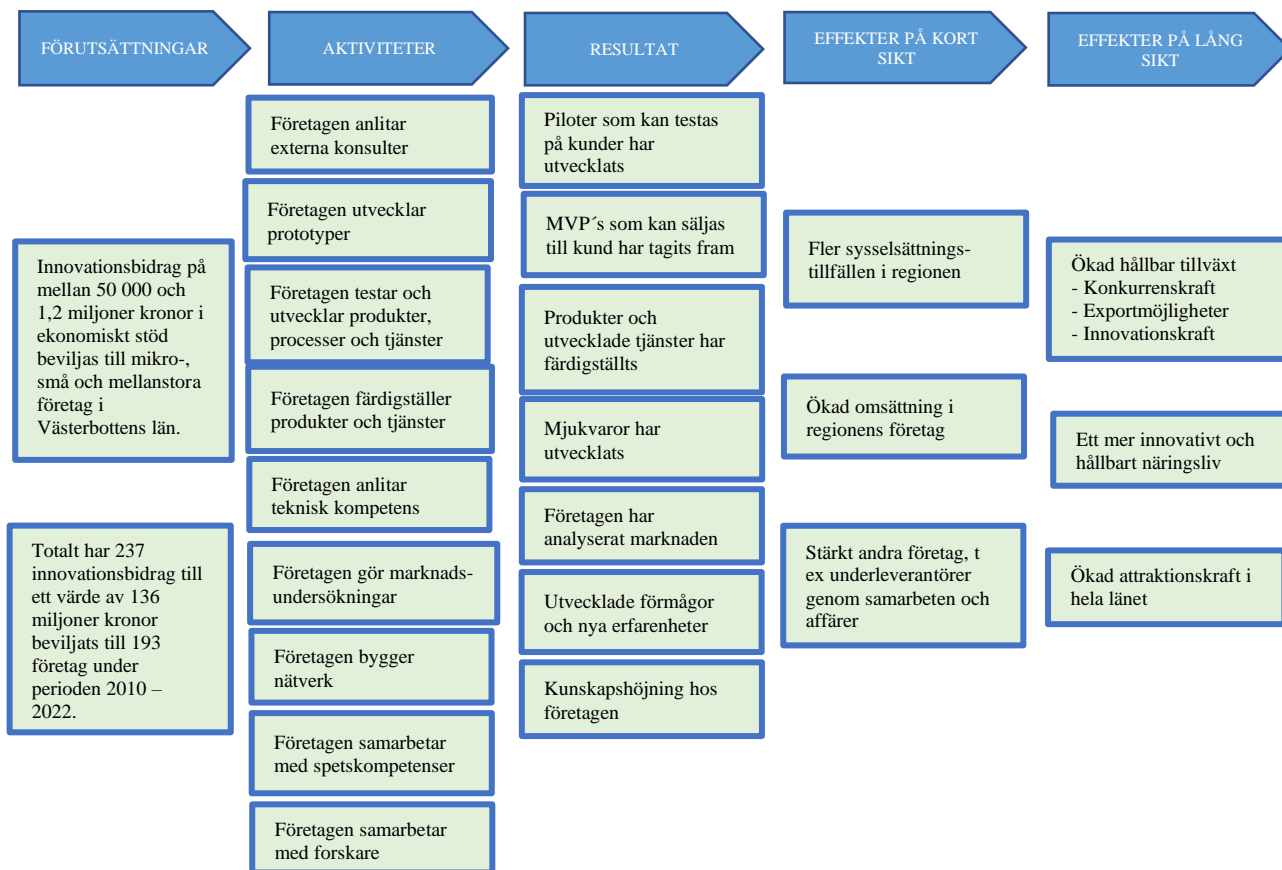
Vi har disponerat rapporten som följer. I avsnitt 1 - *Inledning* visar vi bakgrunden till studien och våra metoder. I avsnitt 2 - *Innovationsbidragens omfattning och fördelning* har vi redovisat omfattningen av innovationsbidragen, företag som är verksamma idag, vilka branscher som fått stöd m m. Avsnitt 3 - *Företagens utveckling – aktiviteter, resultat och effekter* beskriver vad företagen har nyttjat innovationsbidragen till och vad de fått för resultat i företaget och vad företagens utveckling fått för effekter. I Avsnitt 4 - *Fallstudier av fem företag som beviljats innovationsbidrag* har vi sammanfattat de intervjuer som genomförts med företag som varit framgångsrika med att utveckla innovationen de fått bidrag för, och sist i avsnitt 5 – *Sammanfattning, slutsatser och rekommendationer*, sammanfattas våra slutsatser.

1.2 Metod

1.2.1 Inledning

Som utgångspunkt för vår datainsamling och våra analyser har vi använt en effektlogikkedja. Den visar vilka förutsättningar som gäller för det område som utvärderingen avser, vilka aktiviteter som

genomförs och kausaliteten mellan aktiviteterna, vilka resultat som förväntas uppnås och förväntade effekter på kort och lång sikt. Genom att utgå från en effektlogik får man en helhetsbild som visar på samband och tydliggör vilka antaganden som ligger till grund för analysen. Nedan visas den effektlogik som legat till grund för vårt arbete.

Figur 1. Effektlogikkedja som tagits fram för att skapa en helhetsbild av innovationsbidragets aktiviteter, resultat och effekter.

Vi har använt oss av tre sätt att samla in data för att undersöka innovationsstödet resultat och effekter: skrivbordsanalys, enkätundersökning och fallstudier. Regionakademien har omfattande teoretisk och praktisk kunskap och erfarenhet om företag, företagsstöd och innovationsstödssystem i Västerbottens län och har därför väl lämpad kompetens att göra analyser, dra slutsatser och göra rekommendationer.

1.2.2 Skrivbordsanalys

I skrivbordsanalysen kartlade vi samtliga 193 företag som beviljats innovationsbidrag under perioden 2010 - 2022. Analysen syftade till att samla information och gruppera företagen utifrån följande frågeställningar som formulerats i samråd med Region Västerbotten:

- Förändring av omsättning och antal anställda hos företag som beviljats innovationsbidrag
- Verksamhetens huvudsakliga hemvist (i Västerbotten eller utanför länet)
- Orsaker till att verksamhet bedrivs utanför Västerbotten
- Stöd till företag som innan beviljandet av stödet inte hade verksamhet i Västerbotten
- Nuvarande verksamhets koppling till den innovation som utvecklats med stöd av innovationsbidraget
- Företagens eventuella koppling till akademien och/eller inkubator i samband med innovationsbidraget
- Storleken på det stöd som företagen sökt, beviljats och fått utbetalt
- Innovationsbidraget i förhållande till effekter: sysselsättning, omsättning, effekter hos andra företag i länet, oförutsedd utveckling av företagets verksamhet, upplevd nytta av stödet, om stödet inte har gett den effekt man avsett enligt ansökan - vad beror det i sådana fall på?
- Har företaget fått andra ekonomiska stöd till innovationsutvecklingen?
- Trend (t ex typ av företag, produkt/tjänst)
- Analys av EU-stödets nytta utifrån vår erfarenhet och vad de ger för nytta i förhållande till projektfinansiering
- Företag som saknar verksamhet 2023 (t ex antal, orsaker)

Den data som fanns i systemet NYPS har utgjort den grundläggande informationen om bolagen som fått stöd, kontaktperson, datum för beviljande av stöd, sökt belopp och utbetalt belopp. Denna information har sedan kompletterats med information från allabolag.se om bolagens omsättning och antal anställda innan innovationsbidraget samt 2022, bolagets registreringsdatum, eventuell ny kontaktperson, om företagets verkliga huvudmän är män, kvinnor eller delat män/kvinnor samt om bolaget ingår i en koncern.

1.2.3 Enkätundersökning

För ytterligare insamling av information har en skriftlig enkätundersökning skickats ut till de företag som varit möjliga att finna kontaktuppgifter till och av dessa har 95 företags representanter svarat. Det innebär att vi har haft en svarsfrekvens på drygt 49 % av de företag som beviljats innovationsbidrag vilket vid jämförelse med andra enkätundersökningar som vi tidigare genomfört utgör ett mycket bra resultat. Skälet till den höga svarsfrekvensen är bland annat att vi genomfört särskilda efterforskningar av kontaktpersoner via webbplatser och LinkedIn.

I enkäten ställdes frågor om var företaget har sin hemvist och om det inte är i Västerbotten, vad orsaken är till det, om den innovation som stödet gällde drivs och säljs idag, om företaget hade koppling till akademien och/eller inkubator vid tidpunkten för stödet, om den utvecklade innovationen har gett effekter hos andra företag i regionen, om det skett någon oförutsedd, positiv eller negativ,

utveckling av företagets verksamhet, om och i vilken grad företagen upplevt nytta av innovationsbidraget samt vad som varit konkret nytta med bidraget, om stödet inte fått önskvärd effekt, vad det i sådana fall berott på, om företaget fått andra ekonomiska stöd till innovationsutveckling samt om den som svarat på enkäten har synpunkter på något med innovationsbidraget som skulle kunna förbättras.

1.2.4 Fallstudier av fem företag som beviljats innovationsbidrag

Utvärderingen har omfattat fallstudier av fem företag som beviljats innovationsbidrag. Syftet med fallstudierna har varit att visa på företag med olika förutsättningar som beviljats innovationsbidrag, vilka konkreta åtgärder som genomförts, vilka resultat och vilka effekter som stödet bidragit till och entreprenörernas uppfattning av nytta och förbättringsmöjligheter. Urvalet av entreprenörer att intervjua har skett mycket medvetet för att få ett brett, allsidigt underlag med en fördelning mellan etablerade företag och startups, företag av olika storlek, företag som har hemvist i olika delar av Västerbottens län, företag som är verksamma inom olika branscher och företag som har haft kvinnor och män som ägare. Fallstudierna baserades på telefonintervjuer med verksamhetsledare som kompletterats med företagsfakta från allabolag.se. De fallstudier med fem företag som beviljats innovationsbidrag som genomförts inom ramen för utvärderingen finns presenterade i avsnitt 4.

2 Innovationsbidragens omfattning och fördelning

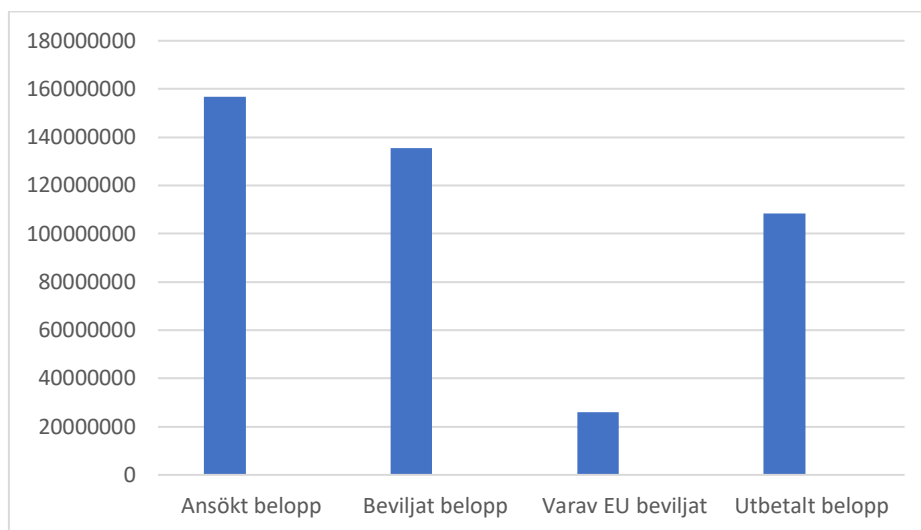
2.1 Inledning

Innovationsbidrag är ett stöd som syftar till att utveckla nya produkter och tjänster. Stöd kan ges upp till 1 200 000 kronor och kan lämnas till mikro-, små och medelstora företag som utvecklar en innovativ produkt eller tjänst i en verksamhet som bedrivs inom länet. Målet är att innovationen ska bidra till att skapa tillväxt och arbetstillfällen i Västerbotten. Stöd kan exempelvis lämnas till marknadsanalyser, tekniska analyser, prototypframtagning, patentansökan (i samband med utvecklingskostnader – enbart patentkostnader godkänns ej) och eget arbete utifrån uppsatta villkor.

Kriterierna för att beviljas innovationsbidrag är att produkten eller tjänsten bedöms vara innovativ och förväntas bidra till tillfredsställande lönsamhet och ge anställda en varaktig sysselsättning i Västerbotten. Investeringen ska genomföras inom 1 - 2 år och utbetalningsansökan görs i efterskott när kostnader har betalats.

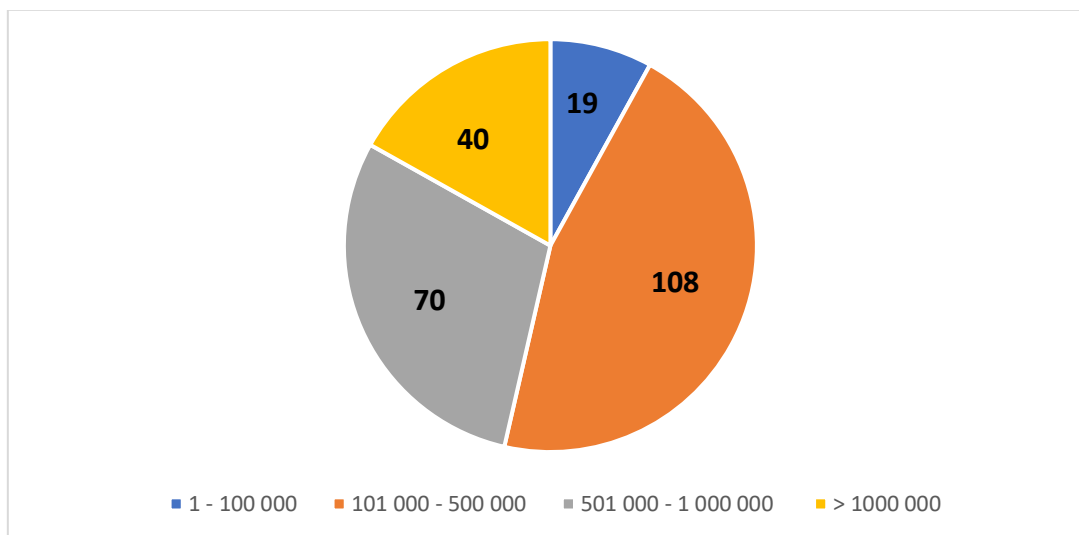
2.2 Innovationsbidragens omfattning - antal och storlek

Det totala ansökta beloppet under perioden 2010 – 2022 var 156 miljoner kronor och av det ansökta beloppet beviljades 136 miljoner kronor. Av den beviljade summan var 26 miljoner kronor finansierat av EU. Det belopp som totalt betalats ut var i skrivande stund (oktober 2023) 108 miljoner kronor men då hade en del av det stöd som beviljats under 2022 inte betalats ut ännu.

Figur 2. Ansökta, beviljade och utbetalade innovationsbidrag i svenska kronor

De belopp som beviljats har varierat mellan 50 000 – 1 200 000 kronor och nedan visas de antal bidrag som beviljats inom intervallen 1 – 100 000 kr, 101 000 – 500 000 kr, 501 000 – 1 000 000 kr samt 1 000 000 – 1 200 000 kr. De allra flesta bidrag som har beviljats har varit inom intervallet 101 000 – 500 000 kr (108 stycken) och 40 av bidragen har varit mellan 1 000 000 – 1 200 000 kr.

Figur 3. Antal beviljade innovationsbidrag inom olika beloppintervall. Uppgifterna är hämtade från NYPS

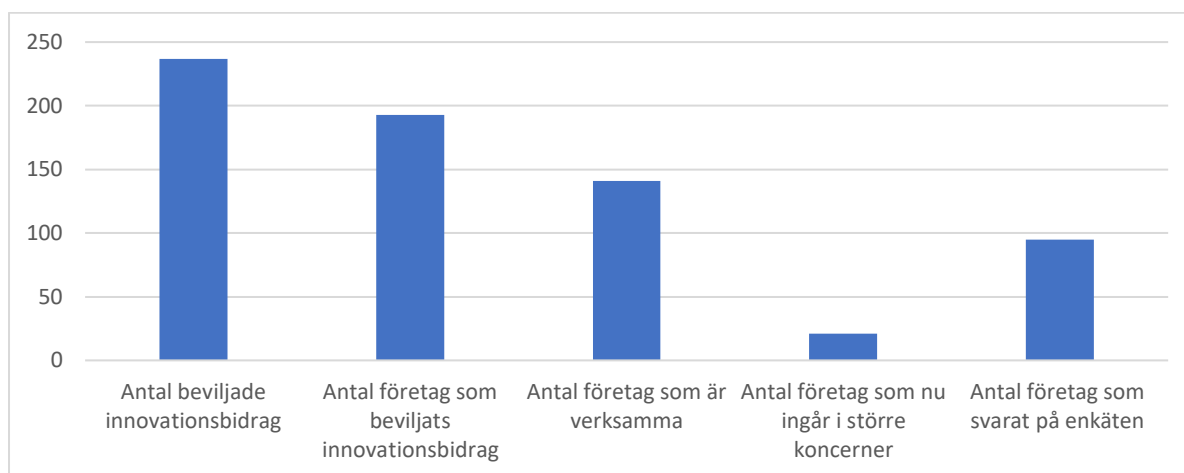
Den insamlade informationen visar i övrigt att allt beviljat stöd inte alltid nyttjats av de sökande och vid intervjuerna med företagen framkom att de ibland sökt för lite bidrag då kostnaderna blev större än förväntat. Intervjuerna visade även att det kan vara svårt att i förväg bedöma vad de planerade insatserna kommer att kosta.

2.3 Information om företagen som beviljats innovationsbidrag

Uppdraget har varit att utvärdera innovationsbidragets nytta och vilka effekter det gett på längre sikt. Det underlag som utvärderingen utgick ifrån var 237 innovationsbidrag som beviljats mellan 2010 - 2022 till totalt 193 företag. 28 företag hade erhållit innovationsbidrag vid 2 - 3 tillfällen.

Av de 193 företag som beviljats innovationsbidraget är 141 företag fortsatt verksamma idag varav 21 av dem ingår i större koncerner. Med större koncern avser vi att företaget ingår i koncern utanför den egna företagsstrukturen. Det innebär att helt interna företagsstrukturer som består av ett holdingbolag och det företag som beviljats stödet och har samma ägarkrets inte räknats som större koncern.

En enkät skickades ut för att samla in information och synpunkter om innovationsbidraget och 95 företag har svarat på den.

Figur 4. Information om företag som beviljats innovationsbidrag. Uppgifterna har hämtats från NYPS, allabolag.se och vår egen enkätundersökning

Inför utskicket av enkäten var det inte möjligt att hitta kontaktuppgifter till alla 193 företag som beviljats stöd då 37 av dem inte gick att finna på allabolag.se, tio var enskilda näringsidkare och information om företaget finns inte tillgängligt för oss och fem var uppköpta eller fusionerade med ändrade organisationsnummer. Dessa 52 företag har vi alltså inte kunnat nå eller få fram information om. Enkäten har besvarats av totalt 95 företag och uppgifter om registreringsår, omsättning, vinst och antal anställda har tagits fram på de 141 företag som idag är verksamma.

2.4 Innovationsbidragens fördelning med avseende på företagens storlek, branscher, geografi och kön

2.4.1 Inledning

För att kunna analysera och utvärdera förutsättningar för samt resultat och effekter av innovationsbidragen har vi först undersökt vad som kännetecknar företag som beviljats stöd. Vi har undersökt företagen utifrån omsättningens storlek och antal anställda, vilka branscher som företagen tillhör, var företagen har sin hemvist och om företaget har kvinnor eller män som ägare (verklig

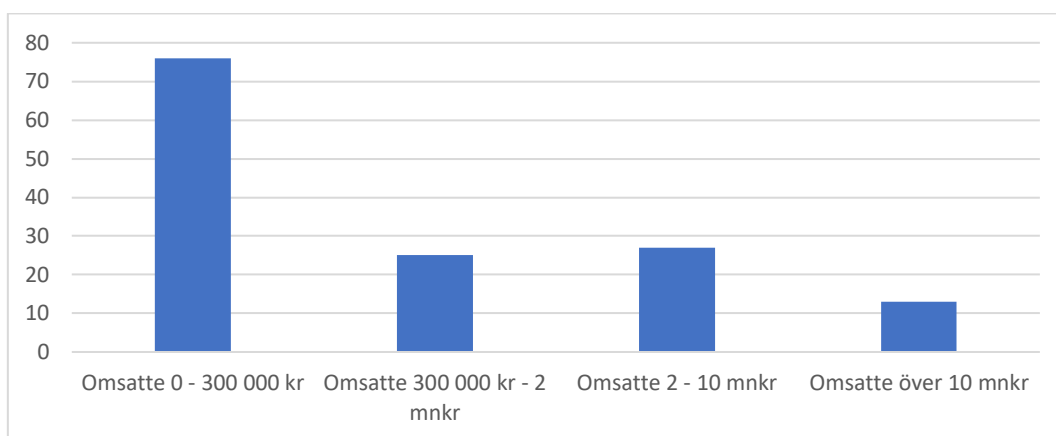
huvudman) och om uppgift om verklig huvudman saknas, om företagets ledning utgörs av kvinnor eller män.

2.4.2 Företagens omsättning och antal anställda när de beviljades innovationsstödet

Totalt har 193 företag beviljats innovationsbidrag av Länsstyrelsen i Västerbottens län och Region Västerbotten under perioden 2010 - 2022. Vi har undersökt företagets storlek när innovationsbidragen beviljades både utifrån företagets omsättning och antal anställda. Uppgifterna omfattar de 141 företag som år 2022 fortfarande var verksamma under eget organisationsnummer.

Vi har valt att dela in företag som beviljats innovationsbidrag utifrån omsättning i fyra olika intervall:

- 0 - 300 000 kronor, som indikerar att företaget hade liten verksamhet. Det omfattar ofta nystartade företag i ett mycket tidigt utvecklingskede.
- 300 000 – 2 000 000 kronor, som indikerar att företaget var ett fåmansföretag eller företag i tidig utveckling, ofta med 1 - 2 anställda.
- 2 000 000 - 10 000 000 kronor, som indikerar att företag var större än ett fåmansföretag med flera anställda.
- 10 000 000 kronor och uppåt, som indikerar att det var ett etablerat företag som var större än ett mikroföretag med fler än 10 anställda.

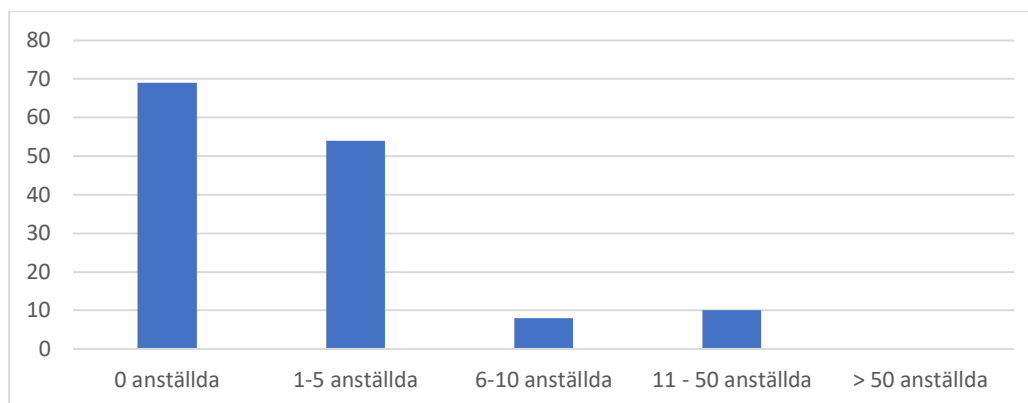

Figur 5. Företagen fördelade utifrån omsättnings storlek vid tidpunkt när företagen beviljades innovationsbidrag. Uppgifterna har hämtats från allabolag.se. Eftersom källan omfattar uppgifter från 2013 och framåt har vi när det gäller företag som fick stöd innan 2013 utgått från företagets omsättning år 2013.

Undersökningen visar att av 141 företag som beviljats innovationsbidrag och som fortfarande är verksamma hade 76 företag (54%) en omsättning på mindre än 300 000 kronor när de beviljades innovationsbidraget, 25 företag (18%) hade en omsättning på 300 000 - 2 000 000 kronor, 27 företag (19%) hade en omsättning på 2 000 000 - 10 000 000 kronor och 13 företag (9 %) hade en omsättning på 10 000 000 kronor eller mer.

Förutom företagets omsättning har vi undersökt antal anställda vid den tidpunkt då företagen beviljades innovationsbidrag. Vi har delat in företagets antal anställda i 0 anställda, 1 - 5 anställda, 6

- 10 anställda, 11 - 50 anställda och fler än 50 anställda.

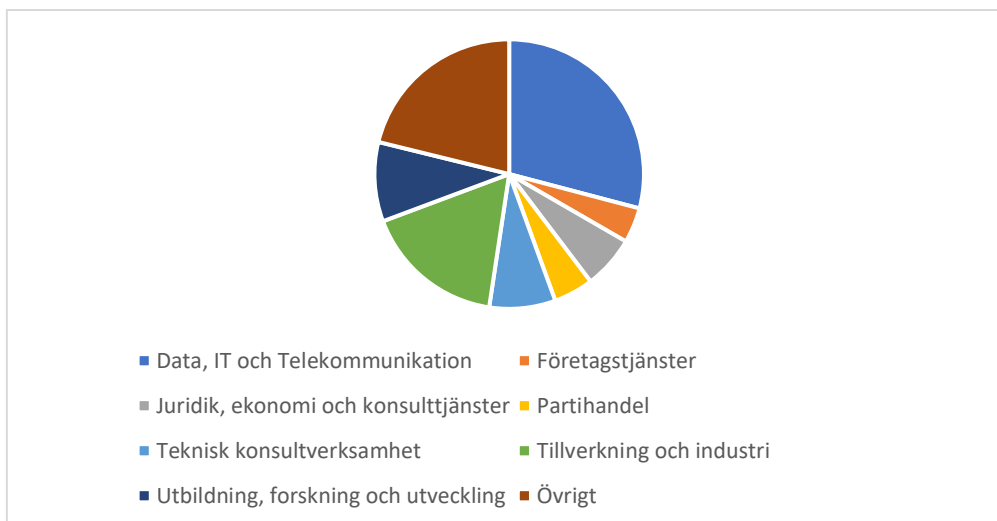
Figur 6. Företagen fördelade utifrån antal anställda vid tidpunkt när företagen beviljades innovationsbidrag. Uppgifterna har hämtats från allabolag.se. Eftersom källan omfattar uppgifter från 2013 och framåt har vi när det gäller företag som fick stöd innan 2013 utgått från antal anställda år 2013.

Undersökningen visar att av de 141 företag som beviljats innovationsbidrag och som fortfarande är verksamma hade 69 företag (49%) 0 anställda när de beviljades innovationsbidraget, 54 företag (38%) hade 1 - 5 anställda, 8 företag (6%) hade 6 - 10 anställda och 10 företag (7%) hade 11 - 50 anställda. Inga företag hade fler än 50 anställda.

Sammantaget kan vi konstatera att drygt hälften av företagen som beviljats innovationsbidrag hade omsättning på under 300 000 kronor och 0 anställda vid det tillfälle då de beviljades innovationsbidraget. Det indikerar att det var nystartade företag. Cirka 40% av de företag som beviljats stöd hade omsättning på 300 000 – 10 000 000 kronor och 1 - 10 anställda, dvs fåmansföretag eller företag som inte är nystartade utan som tagit nästa steg i utvecklingstrappan och cirka 10% av företagen var etablerade företag med 11 - 50 anställda och hade omsättning på 10 000 000 kronor och uppåt. Slutsatsen är att innovationsbidraget i stor utsträckning har beviljats nystartade företag i tidigt skede och att fler etablerade företag skulle kunna utnyttja innovationsbidraget för sin innovationsutveckling.

2.4.3 Företag inom olika branscher

De företag som beviljats innovationsbidrag 2010 - 2022 omfattar en bredd av branscher och verksamheter, men där vissa branscher är dominerande. 70% av företagen ingår i fem branscher, medan övriga är spridda på ett stort antal branscher.

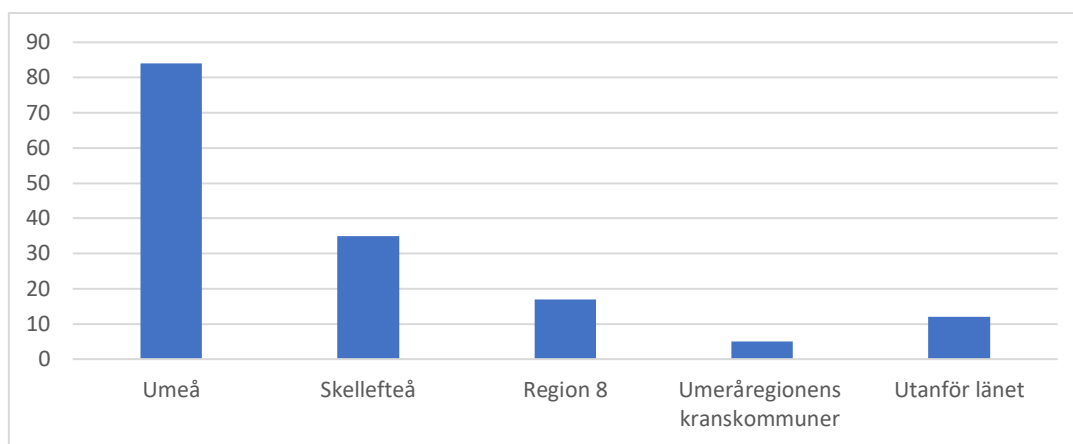
Figur 7. Företag inom olika branscher som beviljats innovationsbidrag. För att få överskådlighet visar diagrammet de sju största branscherna och övriga branscher redovisas som Övrigt. Kategoriseringen bygger på SNI-kod med två siffror. Uppgifterna är hämtade från allabolag.se

Undersökningen visar att de fem dominerande branscherna är Data, IT, telekommunikation (29%), Tillverkning och industri (17%), Utbildning, forskning och utveckling (10%), Teknisk konsultverksamhet (8%) och Juridik, ekonomi och konsulttjänster (6%). Företag inom dessa fem branscher har erhållit 70% av innovationsbidragen.

Det är svårt att göra konkreta slutsatser om varför stödet har koncentrerats till företag inom vissa branscher, främst Data, IT och Telekommunikation samt Tillverkning och industri men inte exempelvis Kulturella och kreativa branscher (KKB). Det skulle kunna bero på att företagsstöden traditionellt sett inriktats på att skapa förutsättningar för tillväxt i den tillverkande industrin och den snabbväxande IT-sektorn och att detta avspeglas i vilka företag som väljer att ansöka om stöd. Om man med innovationsbidraget vill nå andra "mjukare branscher" föreslår vi att dialog med företrädare för länets inkubatorer, science parks och andra företagsfrämjare om stödets utveckling genomförs. Ett av de företag som svarat på enkätundersökningen pekar på att det är viktigt att generellt bättre förstå arbetsprocesser och potential i KKB-företag.

2.4.4 Företag från olika geografier

De företag som har beviljats innovationsbidrag och fortfarande är verksamma har idag sin hemvist i olika delar av Västerbottens län, i 13 av länets 15 kommuner, men där de större kommunerna, i första hand Umeå kommun, är tydligt dominerande. Med några undantag har de företag som beviljats innovationsbidrag och som fortfarande bedriver verksamhet sin verksamhet kvar i länet.

Figur 8. Företagens geografiska hemvist i olika delar av Västerbottens län när bidraget beviljades. Uppgifterna har inhämtats från NYPS kompletterat med allabolag.se.

Undersökningen visar att av de 141 företag som beviljats innovationsbidrag och som fortfarande är verksamma har stödet fördelats till 76 företag med hemvist i Umeå, 33 företag med hemvist i Skellefteå, 5 företag med hemvist i kranskommunerna runt Umeå och 17 företag med hemvist i inlandskommunerna (Region 8). Innovationsbidrag hade beviljats till företag med hemvist i alla kommuner i Västerbottens län utom Malå och Vännäs. Tabellen nedan visar i vilka kommuner företagen som fick stöd och som fortfarande är verksamma har sin verksamhet idag.

Kommun	Antal
Bjurholm	1
Dorotea	1
Lycksele	4
Nordmaling	1
Norsjö	1
Robertsfors	2
Skellefteå	33
Sorsele	1
Storuman	4
Umeå	76
Vilhelmina	4
Vindeln	1
Åsele	2
Utanför länet	10

Utvecklingen över tid visar att den geografiska hemvisten för företagen i stort är densamma år 2022 som när företagen beviljades innovationsbidraget förutom att vi kunnat konstatera att tio företag nu har sin hemvist utanför länet.

Exempel på orsaker till att företag har flyttat sin geografiska hemvist från Västerbottens län har framkommit i enkätundersökningen:

- Företaget såldes till ett företag som sedan licensierade ut det till ett italienskt företag.
- Våra kunder är i huvudsak placerade i södra Sverige.

- Ägaren som hade anknytning till Umeå är inte längre med.
- Bolaget utvecklade ett träningskoncept för äldre som skulle säljas till gym runt om i Sverige. Slutade med att bolaget istället öppnade ett gym där huvudägaren bodde. Utvecklingen har gått sakta framåt och nu ska verksamheten in i nästa tillväxtfas där etableringar runt om i landet planeras.
- Verksamheten är såld till USA.

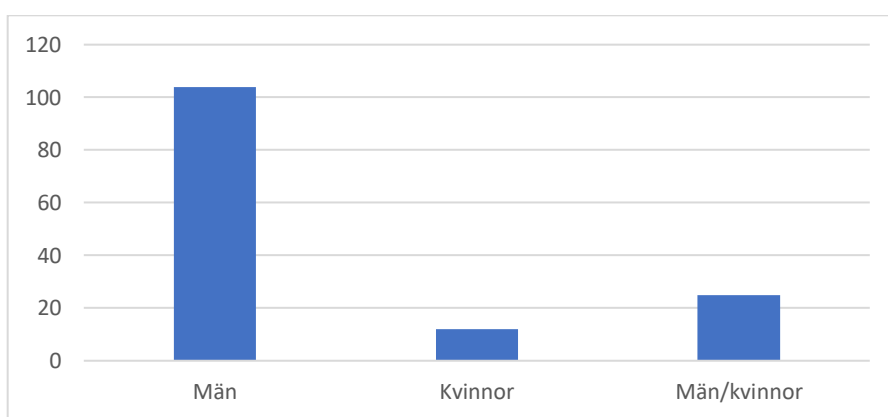
Undersökningen visar också att enbart två av de företag som har besvarat enkäten hade sin hemvist utanför länet vid ansökningstillfället. Slutsatsen är därmed att innovationsbidraget som sådant haft marginell betydelse för att attrahera företag att flytta till Västerbottens län och inte heller gjort att företag valt att etablera sig i länet för att utnyttja de möjligheter till stöd som erbjudits.

För att kunna analysera och dra slutsatser om fördelningen mellan kommunerna i Västerbotten behövs en samlad analys av olika typer av företagsstöd. I dialog med företagsstrateg hos Region Västerbotten har framkommit att företag i Västerbottens inland har tillgång till andra stöd, t ex investeringsbidrag och det kan därför vara en orsak till att få företag i kranskommunerna runt Umeå och inlandskommunerna har beviljats innovationsbidrag.

Ett annat skäl kan vara att företag som haft stöd av inkubatorer i Umeå och Skellefteå varit mer aktiva att söka innovationsbidrag. En slutsats av detta är att det i så fall är viktigt att det framgångsrika innovationsstödssystemet som har sin huvudsakliga placering i Umeå och Skellefteå även vidareutvecklas till att i högre grad omfatta övriga delar av Västerbottens län.

2.4.5 Företag som ägs eller drivs av kvinnor och män

De företag som beviljats innovationsbidrag ägs och drivs av kvinnor och män, men där stödet till företag som ägs eller drivs av män är mycket dominerande. Detta gäller både antalet beviljade stöd och den totala storleken på det fördelade stödet.

Figur 9. Antal företag med män, kvinnor eller män och kvinnor som verklig huvudman som beviljats stöd. Uppgifterna är hämtade från allabolag.se

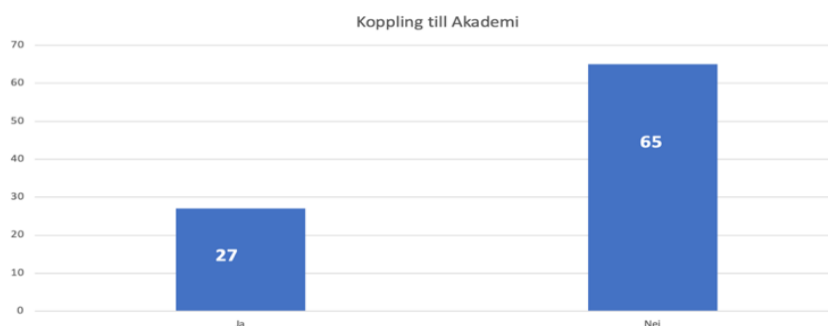
Undersökningen visar att en stor majoritet av innovationsbidragen (drygt 73%) beviljats företag som ägs av män (med män som verklig huvudman), samtidigt som nära 18% haft både kvinnor och män som verkliga huvudmän och nära 9% ägs enbart av kvinnor. Sammanfattningsvis kan vi konstatera att

en mycket stor del av innovationsbidragen har fördelats till företag med män som ägare. Det är svårt att göra konkreta slutsatser om varför en så stor del av stödet har koncentrerats till företag som ägs och drivs av män och att kvinnor som entreprenörer är underrepresenterade men det är mycket angeläget att hitta förklaringar som kan bidra till att öka andelen företag som ägs av kvinnor som utvecklar innovationer med stöd av innovationsbidrag.

Undersökningen The startup funding report, utgiven av Unconventional Ventures 2021) visar att enbart 25% av företagen i Sverige drivs av kvinnor jämfört med EU:s genomsnitt som ligger på 33%. Kvinnor är dessutom ofta verksamma inom branscher med lite lägre marginaler som HR och konsumentnära tjänster medan det större kapitalet fortfarande finns inom mer teknikintensiva branscher där det finns möjlighet att på traditionellt sätt skala upp verksamheten. Denna förklaring till att få kvinnor tar del av innovationsstödet styrks av att innovationsbidragen i Västerbotten, som utgör ett tidigt steg i innovationsutvecklingen, till cirka 17% gått till kvinnor (beräknat på det stöd som enbart gått till företag som drivs av kvinnor och hälften av det stöd som gått till företag som drivs av både män och kvinnor), samtidigt som endast 0,5% av det svenska riskkapitalet som stödjer företag i ett senare uppskalningsskede går till företag som drivs av kvinnor.

2.5 Företagens koppling till akademi och inkubatorer

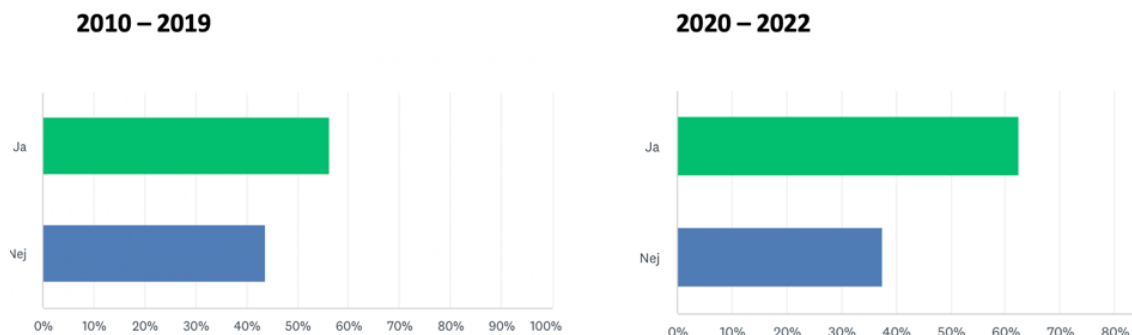
För att undersöka om de företag som beviljats innovationsbidrag är forsknings- eller högre utbildningsrelaterade har vi i enkätundersökningen ställt frågan om företaget har koppling till akademien. På motsvarande sätt har vi också undersökt om de företag som erhållit innovationsbidrag har haft koppling till en inkubator.

Figur 10. Antal företag som haft koppling till akademien när de beviljades innovationsbidrag. Källa: Enkätundersökning.

Enkätundersökningen visar att av de företag som erhållit innovationsbidrag svarande 27 av totalt 92 företag (29%) att de haft koppling till akademien, medan 65 företag (71%) svarade att de inte haft koppling till akademien. Vi har här gjort en översiktlig genomgång och kan inte se några tydliga förändringar över tid.

När det gäller företag som när de beviljades innovationsbidrag hade koppling till inkubator visar enkätundersökningen att cirka 60% de 92 företag som besvarat enkätundersökningen haft koppling till inkubator medan cirka 40% inte haft koppling till inkubator.

Figur 11. Andel företag som haft koppling till inkubator när de beviljades innovationsbidrag. Källa: Enkätundersökning.

Vi har här gjort en översiktlig genomgång av förändringar över tid och kan konstatera att andelen företag som haft koppling till inkubatorer är högre under perioden 2020 - 2022 än under perioden 2010 - 2019. Vår slutsats är att det är logiskt och förväntat eftersom inkubatorerna i Västerbottens län stärkt och utvecklat sin roll under den andra hälften av perioden. Eftersom vi har god kunskap och inblick i inkubatorverksamheten kan vi också konstatera att entreprenörer som haft koppling främst till Uminova Innovation, men också till Arctic Business Incubator och i viss mån Umeå Biotech Incubator, har sökt och beviljats innovationsbidrag i högre utsträckning än exempelvis Uminova Expression och BIC Factory.

Några slutsatser som kan dras efter samtal med inkubatorföreträdare och genomförda fallstudier är att inkubatorernas affärscoacher har kunnat vägleda entreprenörerna att söka innovationsbidrag och att innovationsbidragen möjligen varit bättre anpassade för Tech, IT och Life Science än exempelvis Kulturella och Kreativa Branscher (KKB). Företrädare för inkubatorer har också som framgångsfaktor lyft fram vikten av att kombinera innovationsbidragen med kompetensstöd från inkubatorer, andra företagsfrämjare, kommunala näringslivskontor och investerare.

3 Företagens utveckling – aktiviteter, resultat och effekter

3.1 Inledning

En huvuduppgift inom utvärderingsuppdraget har varit att följa upp och analysera utvecklingen hos de företag som beviljats innovationsbidrag genom att undersöka vilka aktiviteter som genomförts, vilka resultat det lett fram till och vilka effekter som innovationsbidragen samlat har bidragit till. Vi har utgått från den effektlogikkedja som togs fram i början av uppdraget och som utgjort utgångspunkt för uppföljning och analyser.

I avsnittet redovisar vi också den undersökning som vi gjort om företagets upplevda nytta och oförutsedda effekter samt företagets synpunkter på hur innovationsbidraget kan utvecklas för att ge ännu mer nytta.

3.2 Företagens aktiviteter, resultat och nyttjande av annat innovationsstöd

3.2.1 Företagens aktiviteter och resultat

Med innovationsbidraget har företagen fått ökad möjlighet att utveckla innovationer och ta dem till marknaden. I enkätundersökningen och vid intervjuerna har vi noterat att företagen nyttjat innovationsbidraget till att utveckla produkten eller tjänsten genom att genomföra aktiviteter som exempelvis:

- Anlita externa konsulter
- Utveckla prototyper
- Köpa in teknisk kompetens
- Testa och utveckla produkter, processer eller tjänster
- Färdigställa produkter eller tjänster
- Göra marknadsundersökningar
- Samarbeten med spetskompetens
- Bygga nätverk
- Jobba med forskare

Dessa aktiviteter har sedan lett fram till konkreta resultat som i många fall har varit en start för företaget, utvecklat ett nytt ben av verksamheten, utvecklat en ny produkt för att diversifiera utbudet eller vidareutvecklat en redan befintlig produkt eller tjänst och därmed utvecklat verksamheten.

Alla satsningar har inte lett fram till tydliga resultat och eftersom vi inte fått svar från alla går det inte att sätta en siffra på hur stor andel av de beviljade innovationsbidragen som lett fram till utvecklade verksamheter men de svar vi fått indikerar att nyttan har varit stor. Även om den innovation som utvecklades med innovationsbidraget inte blev framgångsrik så har den erfarenhet och insikt som arbetet gett entreprenören i flera fall inneburit att nya mer framgångsrika innovationer tagits fram senare. Ett exempel är, som en av respondenterna i enkätundersökningen beskriver det: "Tekniken fungerade inte så bra som vi hade hoppats. Men arbetet gav värdefull kunskap om processen och den kunskapen ligger till grund för fortsatta förbättringar. Så även om projektet inte gav önskad effekt/produkt så var arbetet ändå värdefullt".

De resultat för företagen som vi kunnat utläsa i enkätundersökningen och fallstudierna är att innovationsbidraget bidragit till att de utvecklat piloter som kan testas på kund, tagit fram MVP:er som kan säljas, utvecklat mjukvaror, fått marknadsinsikter, m m och på så sätt kunnat skapa nya produkter och tjänster och därmed utvecklat och gjort sin verksamhet mer ekonomiskt hållbar. Dessa resultat har sedan lett fram till effekter som är till nytta för hela regionen, t ex att företaget skapat fler arbetstillfällen, anlitat andra företag som underleverantörer eller säljer sin produkt/tjänst till företag i regionen som därmed kan bli mer effektiva eller utvecklas.

3.2.2 Företag som erhållit annat ekonomiskt stöd för innovationsutveckling

Av de företag som svarat på enkäten har lite mer än hälften angett att de utöver innovationsbidraget även erhållit annat ekonomiskt stöd, exempelvis från Vinnova eller Almi. 49 av 95 företag som svarat

på enkäten anger att de erhållit annat ekonomiskt stöd för innovationsutveckling och 46 företag har svarat att man inte erhållit annat ekonomiskt stöd.

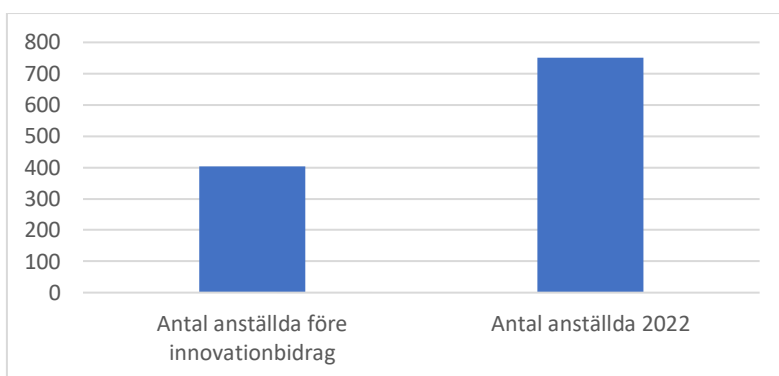
För att undersöka om det finns ett samband mellan ytterligare ekonomiskt stöd och företagens överlevnad har vi tittat på om det finns någon korrelation mellan företag som fått flera olika innovationsstöd och företag som fortfarande är verksamma. Vi har här gjort en jämförelse mellan företag som inte fått andra innovationsstöd och som är verksamma. Undersökningen visar att det är lika många verksamma företag som fått ytterligare stöd som de som inte fått ytterligare stöd. Det går därmed inte att dra någon slutsats att företagens överlevnad är korrelerat till ytterligare ekonomiskt stöd.

3.3 Effekter på företagens utveckling

3.3.1 Företagens utveckling av omsättning och antal anställda

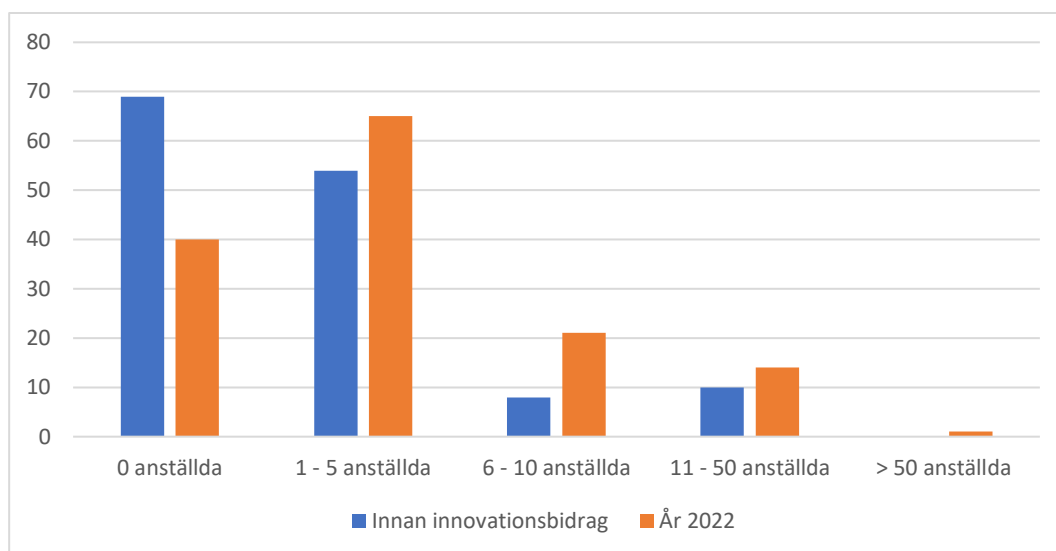
Ett sätt att undersöka företagens totala utveckling är att visa på hur antalet anställda inom företagen förändrats över tid.

I bilden nedan visas hur många anställda som enligt företagens årsredovisningar fanns i bolagen innan innovationsbidragen beviljades (tiden för den mätningen varierar mellan 2010 – 2022 och i de fall där innovationsbidraget beviljats innan 2013 har startvärdet räknats från 2013 eftersom tidigare information inte finns tillgänglig). Denna siffra har jämförts med företagens antal anställda i årsredovisningen 2022 och resultatet visar att 404 anställda totalt fanns i bolagen innan innovationsbidraget och att 752 anställda fanns i de undersökta bolagen enligt 2022 års redovisning.

Figur 12. Företagens antal anställda innan innovationsbidrag beviljades samt år 2022. Uppgifterna är hämtade från allabolag.se

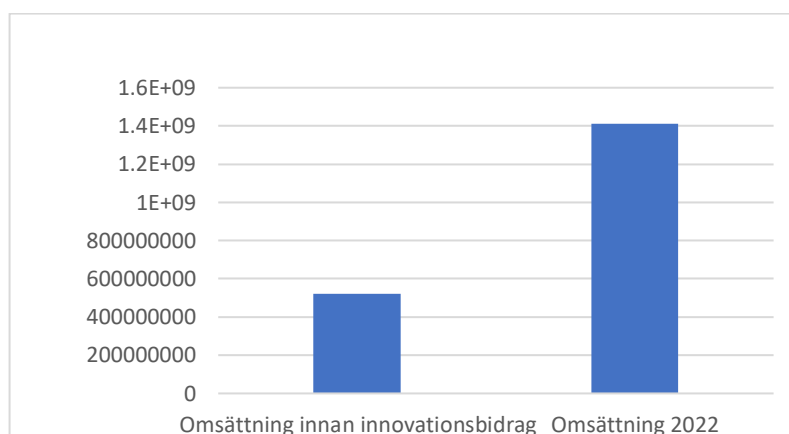
Vi har även undersökt hur det samlade antalet anställda hos företagen förändrats från det tillfälle när de beviljades innovationsbidraget till år 2022 inom fem intervall; 0 anställda, 1 - 5 anställda, 6 – 10 anställda, 11 – 50 anställda samt mer än 50 anställda.

Figur 13. Företagens antal anställda innan innovationsbidrag beviljades samt år 2022 uppdelat på fem intervall. Uppgifterna är hämtade från allabolag.se

69 företag hade vid tillfället för innovationsbidragets beviljande 0 anställda, år 2022 är det 40 av bolagen som har 0 anställda. 54 företag hade 1 – 5 anställda när de beviljades innovationsbidraget och siffran har år 2022 ökat till 65. 8 företag hade 6 – 10 anställda när de beviljades innovationsbidraget och siffran har ökat till 21 år 2022. 10 företag hade 11 – 50 anställda vid beviljandet och år 2022 är siffran 14. Inga företag hade vid beviljande mer än 50 anställda och år 2022 har ett av företagen mer än 50 anställda.

Ett annat sätt att undersöka företagens utveckling är att visa på deras sammanlagda nettoomsättning. Med samma metod för datainsamlingen som beskrivs ovan med antalet anställda har företagens omsättning innan innovationsbidraget beviljats varit totalt 522 miljoner kronor och enligt årsredovisningen 2022 är deras totala nettoomsättning 1,4 miljarder kronor.

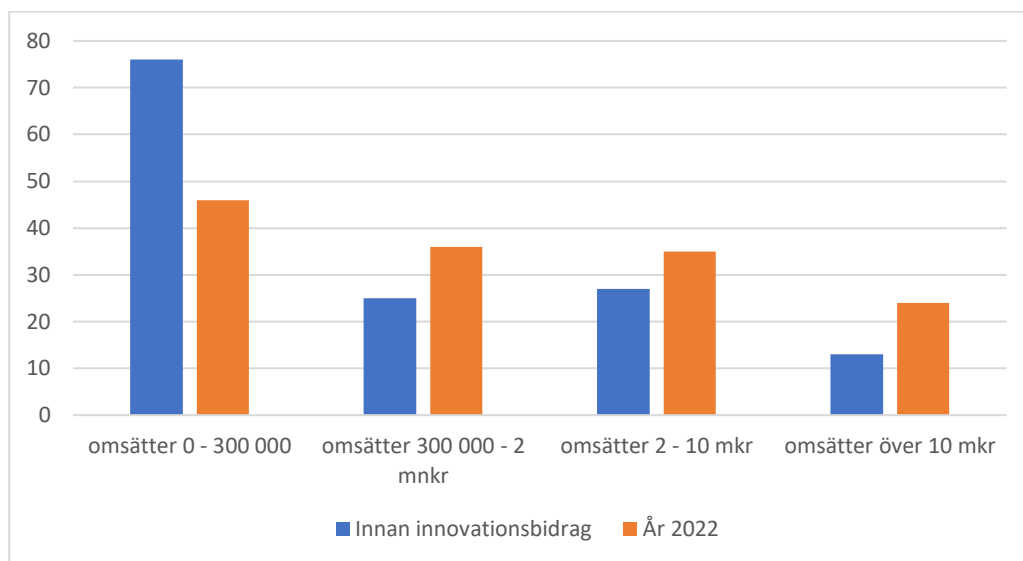
Figur 14. Företagens nettoomsättning innan innovationsbidraget beviljades samt år 2022. Uppgifterna är hämtade från allabolag.se

Vi har även jämfört hur den samlade omsättningen hos företagen förändrats från det tillfälle när de beviljades innovationsbidraget till år 2022. Omsättningen har delats in i fyra intervall:

- 0 - 300 000 kronor, som indikerar att företaget har liten verksamhet eller är nystartat.

- 300 000 – 2 000 000 kronor, som indikerar att företaget är ett fåmansföretag eller företag i tidig utveckling, ofta med 1 - 2 anställda.
- 2 000 000 - 10 000 000 kronor, som indikerar att företag är större än ett fåmansföretag med flera anställda.
- 10 000 000 kronor och uppåt, som indikerar att det är ett etablerat företag som är större än ett mikroföretag med fler än 10 anställda.

Notera att flera företag med låg omsättning och litet antal anställda ingår i större koncerner vilket innebär att de kan bedriva verksamhet med omsättning och anställda i andra bolag inom koncernen.

Figur 15. Företagens omsättning innan innovationsbidrag beviljades samt år 2022 uppdelat på fyra intervall. Uppgifterna är hämtade från allabolag.se

76 företag hade en omsättning mellan 0 – 300 000 kr när innovationsbidraget beviljades och 2022 är det 46 företag som ligger inom det intervallet. 25 företag omsatte 300 000 – 2 mkr innan de beviljades innovationsbidraget och år 2022 är siffran 36. I intervallet med en omsättning på 2 – 10 mkr var antalet företag 27 stycken innan beviljandet och år 2022 är det 35 stycken. 13 företag hade vid beviljandet en omsättning över 10 miljoner kronor och 2022 har den siffran ökat till 24 stycken.

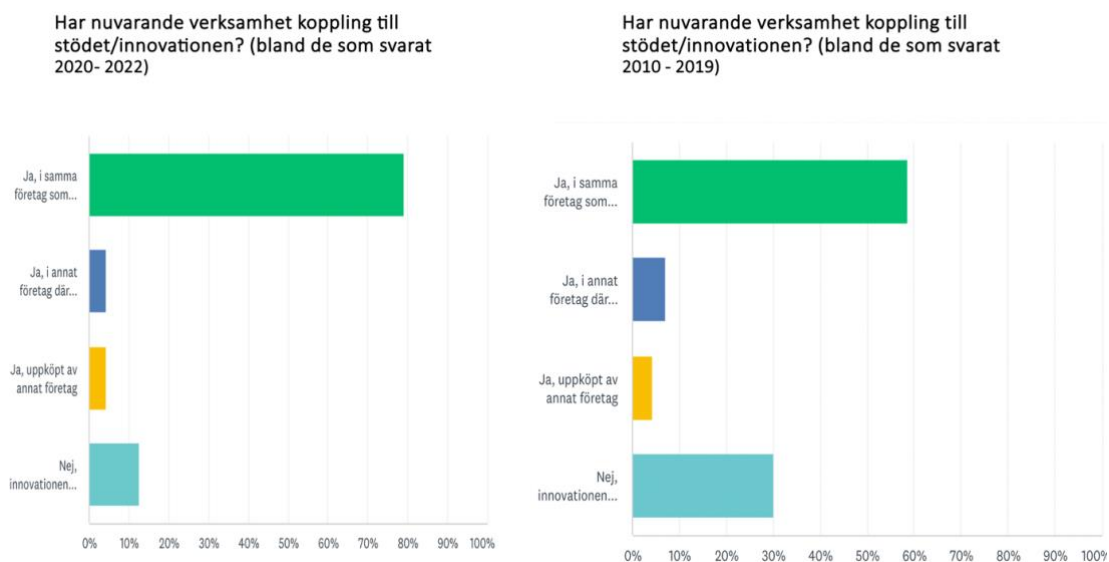
Undersökningen visar att de företag som tagit del av innovationsbidraget samlat har utvecklats mycket positivt och sammanlagt ökat antalet anställda med 86% från 404 till 752. De har ökat sin omsättning med 168% från 522 miljoner kronor till 1,4 miljarder kronor.

VI kan alltså konstatera att det skett en utveckling hos de företag som beviljats innovationsbidrag när det gäller både antal anställda och nettoomsättning. Det går inte att dra slutsatsen att denna utveckling beror på innovationsbidraget utan ett företags utveckling beror av många olika faktorer men det visar att företag som arbetar med innovationer växer. Det i sin tur leder till slutsatsen att det är viktigt att stötta företag och entreprenörer som har viljan och förmågan att skapa nya innovationer som inte bara utvecklar det egna företaget utan även bidrar till utveckling i regionen.

3.3.3 Företagens och innovationernas långsiktiga utveckling och ägande

För att få en tydligare bild av vad som hänt med de innovationer som företagen fått beviljade innovationsbidrag för att utveckla har frågan ställts till de 95 företag som svarat på enkäten om och i så fall på vilket sätt innovationen bedrivs idag. Här har vi valt att dela på de innovationsbidrag som beviljades mellan 2010 – 2019 och de som beviljades 2020 – 2022 eftersom det är intressant att se utvecklingen på längre sikt och kortare sikt.

Enkätsvaren visade att bland de företag som beviljats innovationsbidrag mellan 2010 – 2019 är det 59% som fortfarande bedriver, utvecklar eller säljer innovationen i samma företag som fick innovationsbidraget, 7% av innovationerna bedrivs i ett avknoppat företag och 4% är uppköpta och bedrivs i ett annat företag. I de bolag som fick stödet mellan 2020 – 2022 är motsvarande siffra för de som driver innovationen i samma bolag 79 %, där innovationen avknoppats 4% och där innovationen sålts och drivs av annat företag 4%. Bland de företag som fick stödet 2010 – 2019 har 30% av innovationerna lagts ner och bedrivs, utvecklas eller säljs inte längre och för de som fick stödet 2020 – 2022 är motsvarande siffra 13%.

Figur 16. Innovationens fortsatta resa. Uppgifterna är hämtade från egen enkätundersökning.

En slutsats som kan dras av enkätundersökningens resultat är att innovationsbidraget i flertalet fall, mellan 70 – 90%, har bidragit till innovationer som kommersialiserats och säljs i det egna företaget, i avknoppat företag eller i företag som köpt upp innovationen eller företaget. Enbart en mindre del, mellan 10 – 30 % av innovationsbidragen har inte resulterat i kommersialiserade innovationer. Flertalet av de kommersialiserade innovationerna, mellan 60 – 80% bedrivs i samma företag som erhöll innovationsbidraget.

3.3.4 Effekter på andra företag

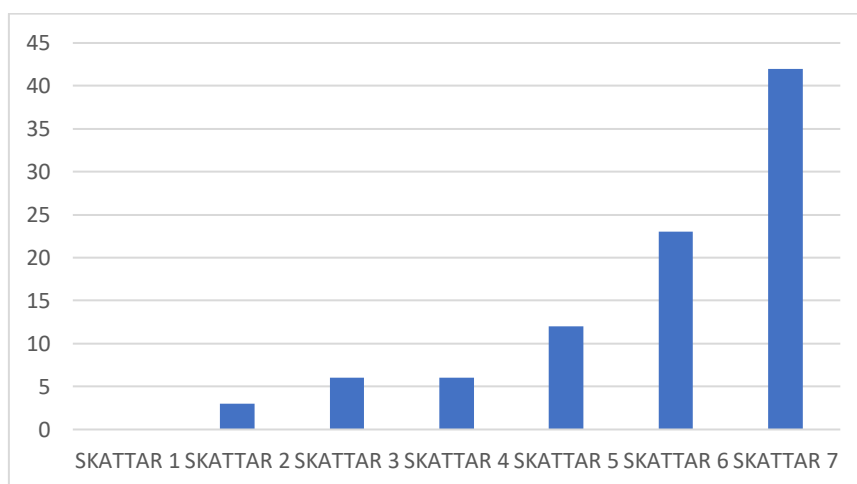
I enkätundersökningen fick företagen svara på frågan om deras innovation hade gett nytta hos andra företag och i de intervjuer som gjorts med fem företag inom ramen för fallstudierna diskuterades också vilken nytta innovationen gett till andra företag och individer i regionen. Svaren visar att de

företag som växt bedömer att de ger nytta genom att de skapar arbetstillfällen i regionen, att de anlitar underkonsulter och köper tjänster, exempelvis anlitar de cateringföretag och städföretag. I enkätsvaren nämns exempelvis köp av konsulttjänster i regionen, köp av utvecklings- och UX-tjänster. Ett av företagen hade hjälpt företag i Västerbotten att ställa om till digitala lösningar under pandemin och det finns även andra exempel på att de tjänster och produkter som företagen levererar ger nytta hos andra företag i regionen.

3.4 Företagens uppfattning om nytta och utveckling

3.4.1 Företagens upplevda nytta

En fråga i enkätundersökningen var i hur stor utsträckning man upplevde nyttan av innovationsbidraget. Företagen fick svara på en skala mellan 1 - 7 där 1 innebar mycket liten nytta och 7 innebar mycket stor nytta. Den genomsnittliga nyttan skattades till 5,8. Resultatet visar på en mycket hög upplevd nytta för de som varit mottagare av innovationsbidraget.

Figur 17. Företagens egna skattningar av nyttan med innovationsbidraget. Uppgifterna är hämtade från egen enkätundersökning.

Den konkreta nyttan som man upplevt varierade beroende på företagets innovation och i vilket skede av utvecklingen som innovationsbidraget söktes. Nedan listas några exempel på nytta som angetts i enkätundersökningen:

- Möjlighet att testa funktioners värde innan vi lade alltför stora resurser på att utveckla dem vidare
- Utvecklade MVP som ledde till betalande kunder och tillväxt
- Produktutveckling o testning
- Vi fick möjlighet att köpa in teknisk kompetens vi annars inte haft tillgång till
- Möjlighet att finansiera utvecklingen av nya produkter
- Innovationen kunde bli verklighet mycket tack vare stödet
- Hade inte varit möjligt att finansiera uppstarten utan stödet
- Enormt. Det gör det möjligt för mig att ta steget att gå vidare med min företagsidé

Sammantaget kan vi konstatera att de flesta av företagen upplevt att innovationsbidragen gett mycket stor nytta och möjliggjort konkreta insatser som särskilt för nystartade företag som har små resurser, ofta har varit avgörande för att utveckla och kommersialisera en produkt eller tjänst t ex genom att utveckla en prototyp, ta fram en MVP, göra en marknadsundersökning eller anlita teknisk kompetens.

3.4.2 Oförutsedd utveckling av företagens verksamhet

En fråga som ställdes i enkätundersökningen var om företaget fått någon oväntad utveckling av sin verksamhet. Svaren visade på både positiv och negativ oförutsedd utveckling men många svarade också att ingen oförutsedd utveckling skett. Exempel på oförutsedd utveckling av företagens verksamhet som företagen uttryckt är:

- Utveckling bättre än planerat. Kunder i alla nordiska länder, Holland, Italien. Och två affärer gjorda i USA.
- Pandemin skapade en bubbla av tuff konkurrens.
- Innovationen är aktuell. Fördröjningen beror på personliga problem med hälsan.
- Vi har under resan fått in riskkapital som skapat tillväxtpotential.
- Bolaget är idag en koncern som omsätter mer än 300 miljoner kronor.
- Konkurs.

3.4.3 Företagens synpunkter på innovationsbidraget

Den avslutande frågan i enkätundersökningen var om företagen önskade att något varit annorlunda när det gällde innovationsbidraget, som skulle gett innovationen bättre förutsättningar.

Några av de företag som svarat på enkäten anser att administrationen varit krånglig och tidskrävande men det fanns även svar som sade det motsatta, att det varit smidigt och enkelt och att man fått bra hjälp av handläggaren. Ett annat svar som flera angett är att det varit svårt att lösa ekonomin när det krävs att man betalar fakturorna innan man kan ansöka om utbetalning av stödet. En tredje synpunkt som framkom i intervjuerna är att det hade varit bra om pengarna även kunnat användas för att betala en anställds lön. Företagen i fråga uttryckte att man varit tvungna att anlita konsulter vilket innebar att viss kompetens, efter avslutat arbete, fanns hos konsultföretaget istället för i det företag som utvecklade innovationen.

Exempel på synpunkter var:

- Rapporteringen var besvärlig, kopplat till hur svårt det är att göra en tydlig årsplan och följa den som startup.
- En sak som kan vara tuff när man utvecklar är att man måste ligga ute med pengarna så pass länge, eftersom man får bidraget när man kan visa att fakturorna blivit betalda. Tänker att det hade kanske varit möjligt att få bidraget när man fått fakturan men att man sedan var skyldig på samma sätt att redovisa/styrka att betalningen gjorts.
- Möjlighet att få en del utbetalt i förskott hade underlättat likviditeten och möjliggjort snabbare färdigställande av projektet.
- Att medel även kan användas för initial introduktion och lansering av den produkt som utvecklats med stödet.

- Allt har varit positivt! Det enda vi kan komma på är att portalen där stödet hanteras kunde varit mer användarvänlig.

Flera företag passade även på att tacka för att de fått möjlighet att erhålla stödet som hjälpt dem i utvecklingen av sin innovation.

4 Fallstudier av fem företag som beviljats innovationsbidrag

4.1 Inledning

Utvärderingen har omfattat fallstudier av fem företag som beviljats innovationsbidrag. Syftet med fallstudierna har varit att visa på företag med olika förutsättningar som beviljats innovationsbidrag, vilka konkreta åtgärder som genomförts, vilka resultat och vilka effekter som stödet bidragit till och entreprenörernas uppfattning av nytta och förbättringsmöjligheter. Urvalet av entreprenörer att intervjua har skett mycket medvetet för att få ett brett, allsidigt underlag med en fördelning mellan etablerade företag och start ups, företag av olika storlek, företag som haft hemvist i olika delar av Västerbottens län, företag som har varit verksamma inom olika branscher och företag som har haft kvinnor och män som ägare.

Vi har valt att fokusera på framgångsfaktorer för företag där innovationsbidraget har haft nytta och bidragit till positiva resultat och effekter, eftersom vår analys visar att det är svårt att verifiera tydliga samband mellan företag där innovationsbidraget haft liten effekt på ett företags utveckling då det inte varit möjligt att avgränsa från andra faktorer. Fallstudierna baserades på telefonintervjuer med verksamhetsledare på cirka 30 minuter som kompletterats med företagsfakta från allabolag.se.

Fallstudierna omfattade följande företag:

- BI Nordic. Intervju med delägare Rikard Segerstedt. Företaget finns i Skellefteå.
- Ekonomikollen. Intervju med VD Hanna Wiik. Företaget finns i Umeå.
- Elastisys. Intervju med VD Johan Tordsson. Företaget finns i Umeå.
- Logscom. Intervju med VD Martin Englund. Företaget finns i Åsele.
- Nordic Biomarker. Intervju med grundare och Senior advisor Gunnar Pohl. Företaget finns i Umeå.

4.2 BI Nordic AB

Bakgrundsinformation och syfte

BI Nordic AB registrerades 2016 och fick ett innovationsbidrag på 280 575 kronor beviljat 2018. Innan innovationsbidraget hade företaget en omsättning på cirka 3 miljoner kronor och 2022 var deras omsättning 8,6 miljoner kronor.

BI Nordic startades och drivs av fem personer som tidigare arbetat på Ericsson i mellan 5-25 år. De har därmed stor erfarenhet av telekom-branschen och ett stort nätverk med potentiella kunder internationellt.

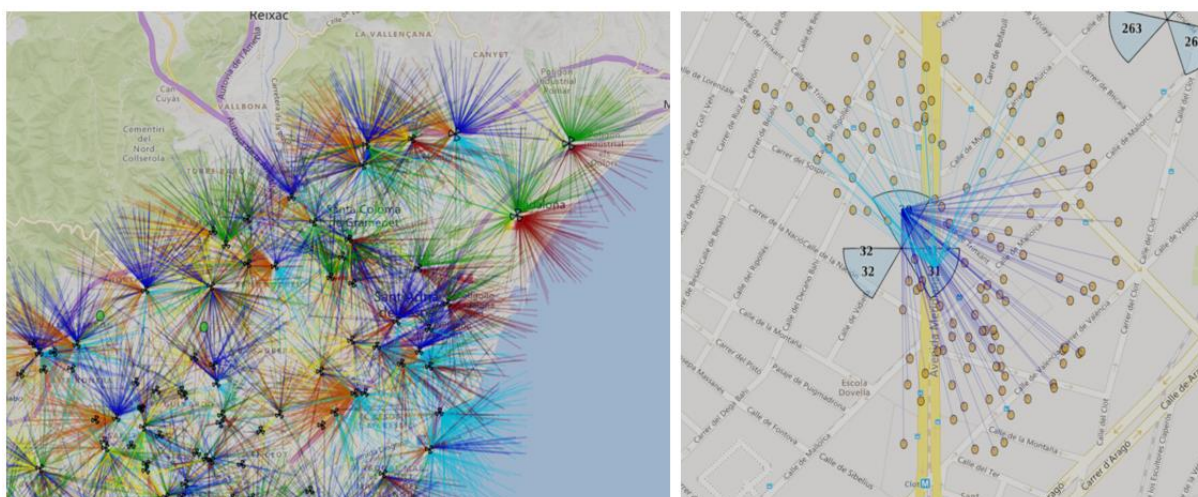
Företagets verksamhet har två ben. I det ena benet erbjuder de konsulttjänster och arbetar till exempel med Boliden och i det andra benet säljs och utvecklas den tjänst som innovationsbidraget stöttade.

Bakgrund till innovationen

När grundarna till BI Nordic var anställda på Ericsson var deras uppgift bland annat att mäta mobila nätverk som då genomfördes genom att några gånger per år köra med en bil laddad med specialbyggda telefoner som samlar in stora mängder detaljerade data om hur telefonerna pratar med masterna. Denna insamlade data användes sedan för att göra analyser och felsöka. Ett problem med detta förfaringssätt är att man bara samlar in data vid några enstaka tillfällen. Exempelvis vid ett större event där stora mängder människor träffas och många mobiltelefoner kopplas till en och samma mast kan det uppstå överbelastning som då inte mäts.

I dag kan appar i människors telefoner samla in information om position, operatör och mast som telefonen är uppkopplad mot. Genom att använda denna insamlingsmetod får man andra mätvärden än med ovan beskrivna förfaringssätt. Den data som samlas in på detta sätt är mer komplex och slumpmässig och man vet inte vem eller när man mäter. Resultatet blir ett komplext mönster av de olika mobiltelefonerna och deras kopplingar till olika master.

Den innovation som BI Nordic utvecklat med innovationsbidraget använder mönsterigenkänning och kan därmed upptäcka specifika mönster. Innovationen utgör alltså ett filter så att endast relevanta mönster i den insamlade komplexa bilden av kopplingar visas. Ett klassiskt fel som produkten kan upptäcka är om telefonerna kopplar upp mot fel mast. Istället för att köra med en bil och samla in data några gånger per år kan man med denna produkt sortera fram relevanta data från komplexa system hela tiden. Innovationsbidraget gav företaget även möjlighet att få hjälp med patentförfarandet.

Under innovationsstödet

Den konkreta nyttan med innovationsbidraget var att de själva kunde utveckla innovationen och att de kunde finansiera en konsult som hjälpte dem med patentförfarandet. BI Nordic har nu patent i USA och i utvalda länder i Europa.

Entreprenörerna fick vid tiden för innovationsbidraget även erbjudande från en inkubator att ta del av deras stöd men man tackade nej till det. Deras bedömning var att de själva var så pass erfarna och hade stort nätverk uppbyggt under lång tid och de ville inte heller ta in några externa finansierare. Företaget har deltagit i några olika projekt och på så sätt fått visst stöd.

Administrationn av innovationsbidraget upplevdes som enkel att genomföra. BI Nordic har idag funderingar på att söka innovationsbidrag för en ytterligare innovation som handlar om att lösa trådlösa nätverk och datainsamling i gruvor. Då de sökt efter information på Region Västerbottens hemsida har de upplevt att det är svårare att hitta information än när Länsstyrelsen hade hand om administrationen av innovationsbidraget.

Efter innovationsstödet

Den framtagna lösningen är idag en tjänst och kunderna är mobiloperatörer och bolag som bygger masterna. Det tar tid att hitta kunder för tjänsten så idag kommer företagets huvudsakliga inkomster från konsultverksamheten. Den omsättningsökning som företaget gjort kan alltså inte kopplas till den innovation som tagits fram med innovationsbidraget men det finns stor potential för även det benet att utvecklas framöver då företaget, tack vare de kontakter grundarna hade med sig från tidigare anställning, nu har samarbetsavtal i hela världen.

Det medskick som den intervjuade personen har, är att det var svårt att veta hur stort innovationsbidrag som de skulle söka. Det visade sig att bidraget inte räckte till det de hade planerat.

4.3 Ekonomikollen i Umeå AB

Bakgrundsinformation och syfte

Ekonomikollen i Umeå AB fick innovationsbidrag på 274 000 kronor beviljat 2021. Av den beviljade summan har 220 000 kronor betalats ut hittills men utveckling av innovationen pågår fortfarande så även de resterande beviljade medlen kommer att nyttjas. Ekonomikollen registrerades 2016 och år 2020, innan innovationsbidraget beviljades, omsatte företaget cirka 2,7 miljoner kronor och hade tre anställda. År 2022 var omsättningen cirka 3,5 miljoner kronor och antalet anställda var fyra.

Den innovation som bidraget avser är ett internt planeringsverktyg för små företag. Det är en bred tjänst som samlar program och funktioner som har med den interna strukturen att göra, t ex ett årshjul där man också kan sortera på olika kategorier. Verktöget kommer att vara ett startpaket för företag som växer.

Entreprenören har drivit Ekonomikollen sedan 2016 och satt då i inkubatorn BIC Factory men i samband med att hon sökte innovationsbidraget för planeringsverktyget hade hon ingen koppling till någon inkubator. Den intervjuade entreprenören tycker att innovationsbidraget är bra och enkelt utformat och att de fick bra hjälp av handläggaren. De har inte erhållit några andra bidrag för att utveckla den nya innovationen.

Under innovationsstödet

Den intervjuade entreprenören anser att det inte hade varit möjligt att finansiera uppstarten av den nya tjänsten utan det beviljade innovationsbidraget. Hon menar att det är tack vare det som de nu

kunnat ta fram en prototyp. Med prototypen framtagen har de kunnat ta in en pilotkund vilket har varit väldigt värdefullt. Med hjälp av pilotkunden har de skapat strukturen i verktyget så att det blir mer användarvänligt.

Ansökan och rapportering har fungerat bra och kontakten med handläggaren har varit positiv. Det som upplevdes svårt vid ansökan var att bedöma var kostnaderna skulle landa eftersom utvecklingskostnader av IT-system kan vara svåra att planera för. Systemet har kostat mer än hon räknat med men blivit bättre än hon trodde innan arbetet påbörjades.

Efter innovationsstödet

Innovationen som innovationsstödet avser utvecklas fortfarande och allt beviljat stöd har ännu inte nyttjats. Det tidigare innehållet i Ekonomikollen i Umeå AB har sålts och i nuläget är det enbart planeringsverktyget som ingår i företaget. Entreprenören har varit i kontakt med Uminova Innovation för att få strategiskt stöd och rådgivning.

Den utvecklade innovationen har redan nu gett nytta för andra företag genom inköp av IT-tjänster från ett lokalt bolag. Pilotkunder som nyttjar tjänsten är också små lokala bolag.

När entreprenören startade upp Ekonomikollen var fokus i systemen på ekonomi och vägledning. I dag har fokus flyttats till mer mjuka sidor som t ex arbetsmiljö och hälsa då hennes bedömning är att små företag har behov av vägledning inom dessa områden.

I framtiden är det denna tjänst som kommer att vara Ekonomikollens huvudsakliga produkt och planen är att på sikt anställa fler.

Entreprenörens medskick är att det är väldigt viktigt att sådana här stöd finns då man som företag i utveckling annars är ganska ensam. Hon hoppas att denna stödform kommer att finnas kvar.

4.4 Elastisys AB

Bakgrundsinformation och syfte

Elastisys AB registrerades 2011 och fick ett innovationsbidrag på 1 200 000 kronor beviljat 2019. Innan innovationsbidraget hade företaget en omsättning på cirka 1,4 miljoner kronor och 2022 var deras omsättning 28,5 miljoner kronor. Företaget har idag 46 anställda.

Verksamheten i Elastisys är delad i två olika ben, utveckling av molntjänster samt konsulttjänster/utbildning men i uppstarten av företaget var konsultverksamheten den huvudsakliga verksamheten. Den produkt som innovationsbidraget nyttjades till startade som forskning inom Umeå universitet och utvecklades sedan i företaget Elastisys. Tjänsten som utvecklades med innovationsbidraget var en plattform för att lättare utveckla mjukvara.

Företaget hade tidigare haft stöd i form av innovationscheck och hjälp från Uminova innovation. I ett senare skede av utvecklingen har man även haft stöd från Vinnova. Företaget är nu på väg att mer och mer fokusera verksamheten på att utveckla och sälja produkten.

Under innovationsstödet

Med pengarna från innovationsbidraget kunde Elastisys anlita två konsulter för att bygga prototypen av innovationen. Dessa konsulter har sedan anställts av Elastisys så att kompetensen kunde behållas i företaget. En reflektion från den intervjuade personen var att det skulle varit enklare om man kunnat använda innovationsstödet för att finansiera egna anställda istället för att anlita konsulter. I slutet av det år som innovationsbidraget finansierade utvecklingen hade man fått fram en prototyp som uppfyllde kundkraven och en betalande kund fanns som nyttjade tjänsten till reducerat pris och hjälpte till med fortsatt utveckling.

Kontakterna med Region Västerbotten och handläggaren fungerade bra och rapportering och utbetalning av stödet uppfattades fungera bra och vara enkelt att administrera.

Efter innovationsstödet

Utvecklingen av tjänsten pågår kontinuerligt och denna produkt är nu den huvudsakliga produkten för företaget.

Produkten hade tagits fram även om de inte fått innovationsbidraget men det hade tagit längre tid och det skulle kunnat innebära att marknaden hunnit försvåras innan de kom ut med produkten.

Elastisys har sitt huvudkontor i Umeå och idag cirka 30 anställda i Umeå och bidrar därmed med arbetstillfällen i regionen. Man har även mer allmänna affärsrelationer med bredbandsfirma, cateringföretag m m. Företaget har även kunder i regionen. Elastisys har tagit in 30 miljoner kronor i investeringsmedel och omsätter i år mer än 40 miljoner kronor. Planen är att öka kraftigt i omsättning och även att anställa fler.

Den intervjuade personens medskick är att innovationsstödet är viktigt att ha kvar och att Elastisys är en framgångshistoria som visar på nyttan av stödet.

4.5 [Logskom AB](#)

Bakgrundsinformation och syfte

Logskom AB har beviljats innovationsbidrag vid tre tillfällen 2012, 2016 och 2018 och det stöd som betalades ut var 315 000, 484 000 samt 250 000 kronor. Innovationsbidragen kombinerades även med Almis innovationslån. Logskom registrerades 2011 och år 2013 omsatte Logskom cirka 300 000 kronor. År 2022 var omsättningen cirka 3 miljoner kronor.

Den innovation som innovationsbidragen avsåg var utvecklingen av ett virkesmätningssystem som var den första stora insats som gjordes i företaget. Innovationsstöden har bidragit till utvecklingen i tre steg. Pengarna gick i huvudsak till konsulttjänster för systemering och programmering men även till material och själva produktutvecklingen.

Vid tiden för det första innovationsbidraget fanns Logskom på inkubatorn Uminova Innovation och den intervjuade personen minns att de genom inkubatorn fick en presentation från Länsstyrelsen om innovationsbidraget och de möjligheter som det ger.

Under innovationsstödet

Under utvecklingen av innovationen har Logskom fått stöd i form av coaching av affärsutvecklare på Uminova Innovation och av näringslivsutvecklare på näringslivskontoret i Åsele.

Den intervjuade personen uppger att de använde Almis innovationslån som motfinansiering för innovationsbidraget och han menade också att det hade varit svårt att utveckla produkten utan innovationsbidraget och att det är tack vare innovationsbidraget som de kommit vidare i företaget. Med innovationsbidragets hjälp tog de fram en demonstrator 2012 som visade på tankegångarna och som de kunde visa upp för Svea Skog som sedan hjälpte till att få produkten klar. I det läget fick de även kontakt med Sparbanksstiftelsen och fick in 1,6 miljoner kronor.

Den intervjuade personen menar att bidraget var bra för dem men att det inte är riktigt anpassat för start-ups eftersom man måste ha ett kassaflöde för att ha råd. För att det ska fungera är det viktigt att ha annat att göra under tiden som ger intäkter. Vidare menar han att det finns en nackdel med att man får använda stödet för att finansiera en konsult men inte en anställd. Det innebär att den kunskap som byggs upp under utvecklingen kommer att finnas hos konsultens företag men om man istället får finansiera en egen anställd så stannar kunskapen i det egna bolaget vilket förenklar att lösa det som kvarstår i utvecklingen av innovationen och i den kommande driften.

Stöden beviljades 2010-2019 och administrerades av Länsstyrelsen. Rapportering och annan administration kring stödet uppfattades som lite kämpigt men den intervjuade personen tyckte att de fick bra stöd och hjälp från handläggaren. Önskemålet var att man kunnat få utbetalningen i förskott då intäkterna i företaget då inte var så stora.

Efter innovationsstödet

Den innovation som utvecklades med stöd av innovationsbidraget är företagets huvudsakliga produkt i dag. När den framtagna produkten började testas på kunder fick de förslag på ny utveckling som innebar att virkesmätningssystemet kunde sättas på skotaren också, vilket sedan blev en succé.

Logscoms produkter ger nytta för kunder som exempelvis skogsbolag som tjänar på att använda produkterna. Det finns även en nytta i att utveckla och driva företaget i Åsele där man skapar arbetstillfällen. De underleverantörer som levererar till Logskom finns i Åsele, Gäddede, Vilhelmina och Dorotea vilket innebär att bolagets verksamhet även bidrar till andra verksamheter i regionen.

Ägarna till Logskom lever idag på verksamheten och utveckling mot internationella marknader sker. Inom kort åker de till Österrike och installerar sin mätare där och de har ett säljbolag i Norge som kan serva dem på den marknaden.

En ytterligare utveckling planeras genom att de hittat tekniska förutsättningar för att öka spårbarheten. Detta kommer att utvecklas med egna medel och eventuellt kommer de att söka Vinnovafinansiering.

Som medskick vill den intervjuade personen betona vikten av att skapa kompetens i det egna bolaget och att innovationsbidraget skulle skapa förutsättningar för det genom att ge möjlighet till att finansiera egna anställda med bidraget. Om man exempelvis tar fram mjukvara så är det svårare att vidareutveckla den om kompetensen finns hos ett konsultbolag istället för det egna bolaget.

4.6 Nordic Biomarker AB

Bakgrundsinformation och syfte

Nordic Biomarker AB fick innovationsbidrag på 800 000 kronor beviljat 2010. År 2012 hade hela summan utbetalats. Nordic Biomarker registrerades 2007 och 2013 omsatte företaget cirka 22 miljoner och hade sex anställda, 2022 var omsättningen cirka 130 miljoner kronor och antalet anställda var 75. Företaget tillverkar reagenser för koagulationstester och erbjuder produkter som används i både rutin- och specialtester. All produktion sker i egen regi i anläggningar i Umeå och Linköping.

När bolaget sökte innovationsbidraget hade de en produkt som de redan sålde och den produkt som innovationsbidraget avsåg var därmed deras andra produkt som utvecklades för att bredda sortimentet.

Informationen om innovationsbidraget fick bolaget via kontakter och när de kontaktade Länsstyrelsen fick de bra service och hjälp med ansökan.

Bolaget var kopplat till inkubatorn Umeå Biotech Incubator när bolaget startades upp men vid tillfället då innovationsbidraget söktes hade de ingen kontakt med någon inkubator utan hade egna lokaler på Umestan i Umeå.

Under innovationsbidraget

Kostnaden för att ta fram bolagets andra produkt var cirka 2,3 miljoner kronor och innovationsbidraget uppgick till 800 000 kronor. Mellanskillnaden finansierades av Nordic Biomarker själva. Planen var att genomföra utvecklingen av denna andra produkt oavsett om de fått stöd eller inte men tack vare innovationsbidraget kunde utvecklingen starta tidigare än planerat och man vågade ta in personer i bolaget som kunde genomföra forskning och utveckling av deras andra reagens.

Med hjälp av innovationsbidraget kunde man finansiera en disputerad person som forskade fram produkten som senare utvecklades i bolaget.

Kontakten med handläggaren på Länsstyrelsen fungerade bra, de fick bra hjälp från dem och rapportering och utbetalningsrutiner fungerade bra.

Efter innovationsbidraget

I projektet som fick stöd av innovationsbidraget togs en prototyp fram som sedan tillverkades och nu ingår i Nordic Biomarkers sortiment. Företaget har vuxit och har idag 75 anställda vilket ger en nytta för regionen när det gäller arbetstillfällen.

Under Coronapandemin ökade behovet av företagets första produkt som används vid tester för att mäta risken för blodproppar. Efterfrågan av denna reagens peakade under Coronapandemin men har nu gått ner något. Vid tiden för ansökan hade företaget endast en produkt och innovationsbidraget gav möjlighet att utveckla företagets andra test. Under de tio år som har gått fram tills idag har företaget utvecklat 12 olika tester som används på sjukhuslaboratorier i fr.a. Europa och Kina.

Den intervjuade personen menar att den produkt de fick innovationsstödet för idag är en stor del av företagets verksamhet.

5 Sammanfattning, slutsatser och rekommendationer

5.1 Uppdrag och metod

Region Västerbotten har uppdragit till Regionakademien AB att genomföra en fördjupad utvärdering av resultatet och effekterna av innovationsbidragen 2010 – 2022 och komma fram till slutsatser och rekommendationer. Vi har utgått från en effektlogikkedja som ger en helhetsbild, visar på samband och tydliggör vilka antaganden som ligger till grund för analysen.

Data och information för analys har samlats in genom skrivbordsundersökning med data från NYPS och information från allabolag.se, en egen enkätundersökning med 95 företag och fallstudier av fem företag med intervjuer. Vi har kompletterat vår analys med egna erfarenheter av att erhålla innovationsbidrag och fokuserat på de frågeställningar som Region Västerbotten vill ha besvarade inom uppdraget.

5.2 Analys och slutsatser om innovationsbidragens bidrag till resultat och effekter

De 237 beviljade innovationsbidragen har möjliggjort för företag att genomföra aktiviteter för att utveckla deras innovationer. Stödet har hjälpt företagen att genomföra exempelvis följande aktiviteter: anlita externa konsulter, utveckla prototyper, göra marknadsundersökning, testa och utveckla produkter/processer och tjänster, färdigställa produkter och tjänster, samarbeta med spetskompetens, bygga nätverk, anlita teknisk kompetens och samarbeta med forskare. Den genomförda enkätundersökningen och fallstudierna tyder på att innovationsbidraget är väl utformat för att kunna stödja företagens konkreta aktiviteter utifrån företagens behov.

Vår enkätundersökning och våra fallstudier visar också att innovationsbidraget har bidragit till konkreta resultat hos företagen och är anpassat till den utvecklingsfas som företagens innovation befinner sig i. Bland konkreta resultat hos företagen som projektet har bidragit till märks färdiga piloter som kan testas på kunder, utvecklad mjukvara, analys av marknad, utvecklade förmågor och nya erfarenheter och kunskapshöjning. De konkreta resultaten handlar både om teknik- och marknadsutveckling och utvecklade förmågor hos entreprenörerna.

När det gäller innovationsbidragens effekter har vi haft fokus på den samlade utvecklingen av företagets omsättning och antal anställda. Vi har däremot valt att inte summera företagets resultat/vinst eftersom vinsten under en period kan visa på negativa resultat på grund av att företagen har låga intäkter och samtidigt kostnader på grund av att verksamheten finansierats med lån och riskkapital och blir därmed inte representativt för företagets utveckling.

När vi analyserar den totala omsättningsökningen hos de företag som har erhållit innovationsbidrag kan vi konstatera att de företag som tagit del av innovationsbidraget samlat har utvecklats mycket positivt och sammanlagt ökat antalet anställda med 86% från 404 till 752. De har ökat sin omsättning med 168% från 522 miljoner kronor till 1,4 miljarder kronor. Det går inte att dra slutsatsen att denna utveckling beror enbart på innovationsbidraget utan ett företags utveckling beror av många olika faktorer men det visar att företag som arbetar med innovationer växer. Det i sin tur leder till slutsatsen att det är viktigt att stötta företag och entreprenörer som har viljan och förmågan att skapa nya innovationer som inte bara utvecklar det egna företaget utan även bidrar till utveckling i regionen.

När det gäller företagets och innovationernas långsiktiga utveckling och ägande visar enkätsvaren att bland de företag som beviljats innovationsbidrag att innovationsbidraget i flertalet fall, mellan 70 – 90%, har bidragit till innovationer som kommersialiserats och säljs i det egna företaget, i avknoppat företag eller i företag som köpt upp innovationen eller företaget. Enbart en mindre del, mellan 10 – 30 % av innovationsbidragen har inte resulterat i kommersialiserade innovationer. Flertalet av de kommersialiserade innovationerna, mellan 60 – 80% bedrivs i samma företag som beviljades innovationsbidraget.

Undersökningen visar också att innovationerna har gett nytta hos andra företag. Den visar att de företag som växt bedömer att de ger nytta genom att de skapar arbetstillfällen i regionen, att de anlitar underkonsulter och köper tjänster, exempelvis anlitar cateringföretag och städföretag.

5.3 [Analys och slutsatser om företagets uppfattning om nytta och utveckling](#)

Sammantaget kan vi konstatera att de flesta av företagen upplevt att innovationsbidragen gett mycket stor nytta och möjliggjort konkreta insatser som särskilt för nystartade företag som har små resurser, ofta har varit avgörande för att utveckla och kommersialisera en produkt eller tjänst, t ex genom att utveckla en prototyp, ta fram en MVP, göra en marknadsundersökning eller anlita teknisk kompetens. Enkätundersökningen visar i hur stor utsträckning företagen upplevde nyttan av innovationsbidraget. Företagen fick svara på en skala mellan 1 - 7 där 1 innebar mycket liten nytta och 7 innebar mycket stor nytta. Den genomsnittliga siffran var 5,8.

I enkätundersökningen ställdes också frågan om företagen önskade att något varit annorlunda när det gällde innovationsbidraget, som skulle gett innovationen bättre förutsättningar. Bland återkommande svar märks att administrationen varit krånglig och tidskrävande men det fanns även svar som sade det motsatta, att det varit smidigt och enkelt och att man fått bra hjälp av handläggaren, att det varit svårt att lösa ekonomin när det krävs att man betalar fakturorna innan man kan ansöka om utbetalning av stödet samt att det hade varit bra om pengarna även kunnat användas för att betala en anställds lön. Företagen i fråga uttryckte att man var tvungna att anlita

konserter vilket innebar att viss kompetens, efter avslutat arbete, fanns hos konsultföretaget istället för i det företag som utvecklade innovationen.

5.4 Analys, slutsatser och rekommendationer om innovationsbidragens fördelning på företagens storlek, branscher, geografi och kön

När det gäller fördelningen av innovationsbidrag till företag i olika storlek visar undersökningen att drygt hälften av företagen som beviljats innovationsbidrag hade omsättning på under 300 000 kronor och 0 anställda vid det tillfälle då innovationsbidraget beviljades. Det indikerar att det var nystartade företag. Cirka 40% av de företag som beviljats stöd hade omsättning på 300 000 – 10 000 000 kronor och 1 - 10 anställda, dvs fåmansföretag eller företag som inte var nystartade utan som tagit nästa steg i utvecklingstrappan och cirka 10% av företagen var etablerade företag med 10 - 50 anställda och omsatte 10 000 000 kronor och uppåt. Slutsatsen är att innovationsbidraget i stor utsträckning beviljats nystartade företag i tidigt skede och att fler etablerade företag skulle kunna utnyttja innovationsbidraget för sin innovationsutveckling.

När det gäller fördelningen på branscher visar undersökningen att de fem dominerande branscherna är Data, IT, telekommunikation (29%), Tillverkning och industri (17%), Utbildning, forskning och utveckling (10%), Teknisk konsultverksamhet (8%) och Juridik, ekonomi och konsulttjänster (6%). Företag inom dessa fem branscher har erhållit 70% av innovationsbidragen. Det är svårt att göra konkreta slutsatser om varför stödet har koncentrerats till företag inom vissa branscher, främst IT och Tillverkning och industri men inte exempelvis Kulturella och kreativa branscher. Det skulle kunna bero på att företagsstöden traditionellt sett inriktats på att skapa förutsättningar för tillväxt i den tillverkande industrin och den snabbväxande IT-sektorn och att detta avspeglas i vilka företag som väljer att ansöka om stöd. Om man med innovationsbidraget vill nå andra "mjukare branscher" föreslår vi att dialog med företrädare för länets inkubatorer, science parks och andra företagsfrämjare om stödets utveckling genomförs.

När det gäller företagens geografiska hemvist visar undersökningen att av de 141 företag som beviljats innovationsbidrag och som fortfarande är verksamma har stödet fördelats till 76 företag med hemvist i Umeå, 33 företag med hemvist i Skellefteå, 5 företag med hemvist i kranskommunerna runt Umeå och 17 företag med hemvist i inlandskommunerna (Region 8). Innovationsbidrag hade beviljats till företag med hemvist i alla kommuner i Västerbottens län utom Malå och Vännäs. För att analysera och kunna dra slutsatser om fördelningen behövs en samlad analys av olika typer av företagsstöd. I dialog med företagsstrateg hos Region Västerbotten har framkommit att företag i Västerbottens inland har tillgång till andra stöd, t ex investeringsbidrag och att det kan vara en orsak. Ett annat skäl kan vara att företag som haft stöd av inkubatorer i Umeå och Skellefteå varit mer aktiva att söka innovationsbidrag. En slutsats av detta är att det i så fall är viktigt att det framgångsrika innovationsstödssystemet som har sin huvudsakliga placering i Umeå och Skellefteå även vidareutvecklas till att i högre grad omfatta övriga delar av Västerbottens län.

När det gäller fördelningen av innovationsbidragen mellan män och kvinnor kan vi konstatera att en mycket stor del av innovationsbidragen har fördelats till företag med män som ägare. Det är svårt att dra konkreta slutsatser om varför en så stor del av stödet har koncentrerats till företag som ägs och

drivs av män och att kvinnor som entreprenörer är underrepresenterade men det är mycket angeläget att hitta förklaringar som kan bidra till att öka andelen företag som ägs av kvinnor som utvecklar innovationer med stöd av innovationsbidrag.

Undersökningar visar att enbart 25% av företagen i Sverige drivs av kvinnor. Kvinnor är dessutom ofta verksamma inom branscher med lite lägre marginaler som HR och konsumentnära tjänster medan det större kapitalet fortfarande finns inom mer teknikintensiva branscher där det finns möjlighet att på traditionellt sätt skala upp verksamheten. Denna förklaring styrks av att innovationsbidragen i Västerbotten, som utgör ett tidigt steg i innovationsutvecklingen, till cirka 17% gått till kvinnor samtidigt som endast 0,5% av det svenska riskkapitalet som stödjer företag i ett senare uppskalningsskede går till företag som drivs av kvinnor.

När det gäller företag som när de beviljades innovationsbidrag hade koppling till inkubator visar enkätundersökningen att cirka 60 % de företag som besvarat enkätundersökningen haft koppling till inkubator. Vår slutsats är att det är logiskt och förväntat eftersom inkubatorerna i Västerbottens län har en betydelsefull roll som innovationsstödjare och som utvecklats succesivt under perioden. Eftersom vi har god kunskap och inblick i inkubatorverksamheten kan vi också konstatera att entreprenörer som haft koppling främst till Uminova Innovation, men också till Arctic Business Incubator och i viss mån Umeå Biotech Incubator, har sökt och beviljats innovationsbidrag i högre utsträckning än andra inkubatorer, t ex Uminova Expression och BIC Factory. Några slutsatser som kan dras efter samtal med inkubatorföreträdare och genomförda fallstudier är att inkubatorernas affärscoacher har kunnat vägleda entreprenörerna att söka innovationsbidrag och att innovationsbidragen möjligen varit bättre anpassade för Tech, IT och Life Science än exempelvis Kulturella och Kreativa Branscher (KKB). Företrädare för inkubatorer har också som framgångsfaktor lyft fram vikten av att kombinera innovationsbidragen med kompetensstöd från inkubatorer, andra företagsfrämjare, kommunala näringslivskontor och investerare. Som utvärderare föreslår vi därför att innovationsutvecklingen under bidragstiden, om företaget har behov av det, ska kunna stödjas av affärsutvecklingskompetens på förslag av Region Västerbottens handläggare.

5.5 Analys, slutsatser och rekommendationer om innovationsbidragen i ett systemanalytiskt perspektiv

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att innovationsbidragen fyller en viktig funktion särskilt för nystartade företags utveckling, för regionens samlade innovationsekosystem och därmed för regionens hållbara tillväxt. Vår undersökning visar att företag som beviljats innovationsstöd i många fall upplever att det varit till stor nytta och ibland avgörande för att utveckla innovationen.

När det gäller betydelsen av innovationsbidragen som beståndsdel i innovationsekosystemet kan vi först konstatera att Västerbottens län har ett väl utvecklat innovationsstödsystem med flera inkubatorer där de tre akademiska Uminova eXpression (KKB), Uminova Innovation (TECH) och Umeå Biotech Incubator (Life Science) samt BIC Factory (unga entreprenörer) tillsammans med Science Park i Umeå har sin hemvist i Umeå. Arctic Business Incubator (ABI) och innovationsbolaget Skellefteå Science City har sin hemvist i Skellefteå. Vidare bedriver inkubatorn GoBusiness viss verksamhet i Västerbotten. Därutöver finns ett antal företagsfrämjare, kluster och innovationsplattformar som stödjer utvecklingen av innovativa företag. Region Västerbotten har flera

betydelsefulla roller och verktyg som stödjer innovationsutvecklingen, bland annat projektet Regional innovationsledning i omställning (RIO), projektfinansiering till innovationsutveckling och företagsstöd i form av innovationsbidrag och innovationscheckar.

Undersökningen visar att innovationsbidragen fyller en mycket viktig funktion i detta sammanhang eftersom det är ett stöd som är konkret, väl anpassat till företagens behov och som företagen själva kan disponera. Det utgör därmed också ett viktigt verktyg, som understödjer affärscoacher hos inkubatorer och andra företagsfrämjare i deras stödjande arbete.

Utvärderingsuppdraget omfattar också att utifrån vår erfarenhet redovisa EU-stödets nytta och vad det ger för nytta i förhållande till projektfinansiering. Skälet till att frågan ställts var att vi på Regionakademien har omfattande erfarenhet som extern utvärderare av ett 30-tal ERUF-projekt varav cirka hälften har omfattat innovations- och näringslivsutveckling samt som projektledare i flera regionala ERUF-projekt och Interreg-projekt.

Först och främst kan vi konstatera att innovationsstödet och projektfinansieringen är två mycket betydelsefulla verktyg och beståndsdelar i innovationsekosystemet som inte ska ses som två konkurrenter som ska ställas emot varandra utan som två olika komponenter som samspelar med varandra mot ett och samma mål.

Projektfinansieringen gör det möjligt för organisationer i det innovationsstödjande systemet, t ex inkubatorer, science parks, andra företagsfrämjare och kommunala näringslivskontor att stödja entreprenörer att utveckla sina idéer och kommersialisera sina innovationer. Det sker t ex genom affärsrådgivning, nätverksbyggande, matchmaking, kompetenshöjande aktiviteter och koppling till pilotanläggningar. Projektfinansieringen bidrar därigenom till ett slags infrastruktur för att stödja entreprenörerna i deras ansträngningar med att ta idé till innovation. Innovationsstöden inriktas på att stödja företagens produkt- och tjänsteutveckling genom att finansiera konkreta insatser i själva företagen och som entreprenörerna själva kan styra över och disponera. De har därmed en betydelsefull och uppskattad roll som komplement till projektfinansiering. Ett exempel på hur samspelen kan ske är att en entreprenör får stöd av affärsutvecklare hos en inkubator som också bistår entreprenören med att hitta lämplig finansiering för att ta nästa steg i innovationsutvecklingen, t ex innovationsbidrag för att ta fram en MVP. Om och när innovationsbidrag beviljas kan affärsrådgivaren utgöra ett kompetensstöd som bidrar till att innovationsstödet används på bästa sätt för att ta nästa steg.

Vi uppfattar dock att innovationsbidragen fortfarande är förhållandevis okända hos många företag och organisationer och de bör i större utsträckning uppmärksammas. Därför rekommenderar vi att Region Västerbotten sprider kunskap och erfarenheter om innovationsbidraget, dess funktion och mervärden till andra innovationsstödjande och företagsfrämjande aktörer och för en dialog om hur stödet kan nyttjas, utvecklas och förbättras. Regionakademien är mycket positiv till att delta i ett sådant arbete.

Kontaktuppgifter till Regionakademien AB

Peter Hedman, peter.hedman@regionakademien.se

Lena Hedman Rahm, lena.hedman.rahm@regionakademien.se

Besöksadress: Skolgatan 53

Postadress: 903 27 Umeå

Webbplats: Regionakademien.se